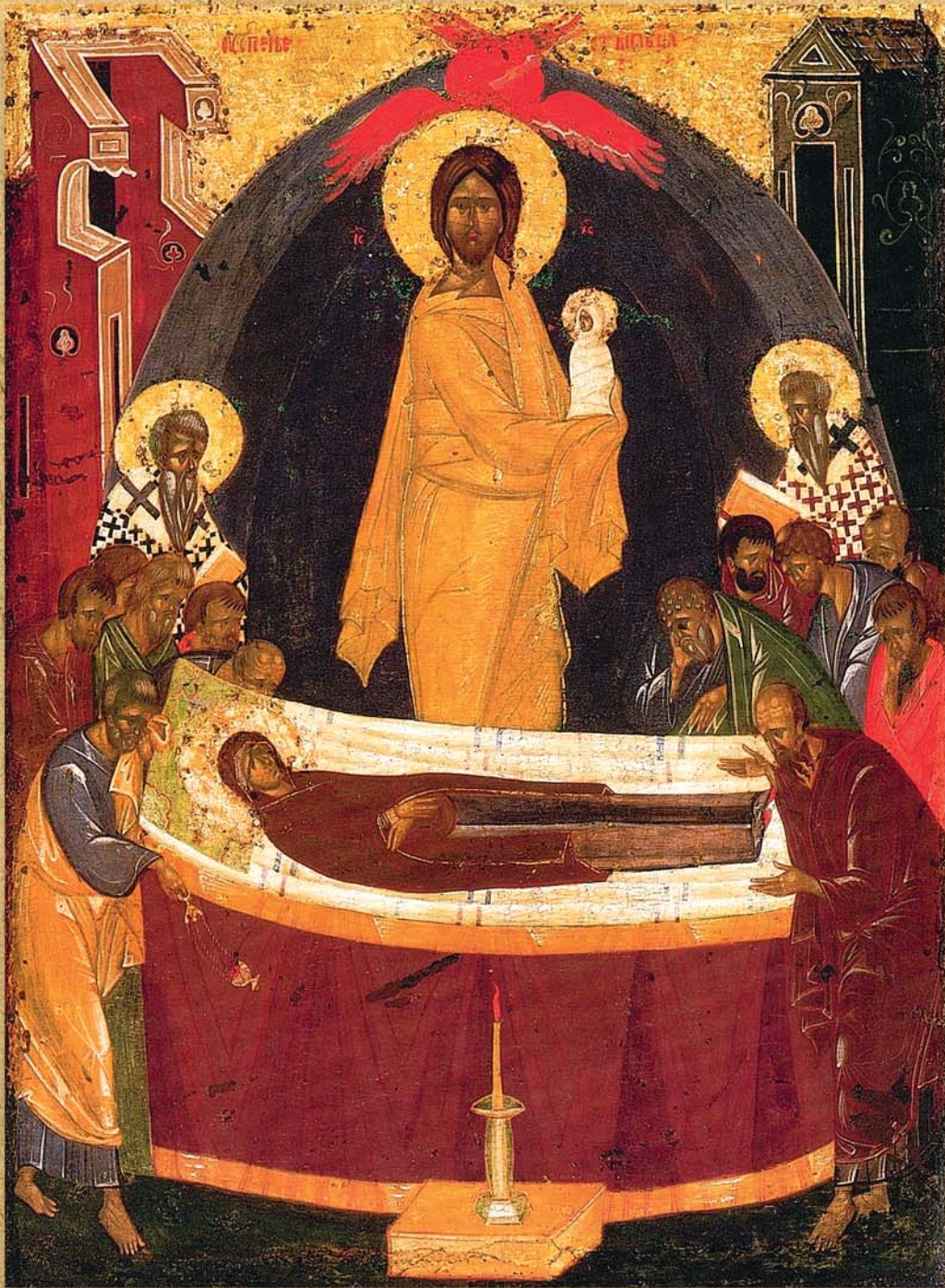

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' • ΤΕΥΧΟΣ 7 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2006

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 210 72.72.234, Fax: 210 72.72.247
e-mail «Εφημερίον»: lhatzifoti@hotmail.com

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ
του Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
Κλάδος Ἐκδόσεων
τῆς Μορφωτικῆς καὶ Ἐπικοινωνιακῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

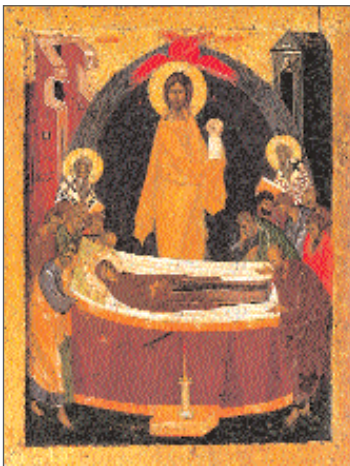
ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου
Ἀρχιμανδρίτης κ. Διονύσιος Μάνταλος
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:
Ἰ. Μ. Χατζηφώτης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:
Σωκράτης Μαυρογόνατος
Ἰασίου 1, 11521 Ἀθήνα

Στοιχειοθεσία - Ἐκτύπωση - Βιβλιοδεσία
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα
Τηλ.: 210-7272.356 - Fax 210-7272.380
<http://www.apostoliki-diakonia.gr>

ΕΞΟΦΥΛΛΟ:

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, ποὺ τιμᾶται μὲ μεγάλες ἐκκλησιαστικὲς τιμὲς καὶ πάνδημες ἐκδηλώσεις, ἀναπαριστᾶται στὸ ἔργο αὐτὸ ἐνὸς πολὺ μεγάλου καλλιτέχνη, τοῦ Θεοφάνη τοῦ Ἑλληνα, μὲ τρόπο μεγαλειώδη καὶ λιτό, ὅπως ἀρμόζει σὲ κάθε τέτοια περίπτωσις. Ὁ ἀγιογράφος, ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους τοῦ 14ου αἰ., ἐργάσθηκε στὴν Κων/πόλη καὶ στὴ Ρωσία. Ἡ τεχνοτροπία του φέρει τὴν ἐπίδραση τῆς Κρητικῆς σχολῆς καὶ ἔχει συμβάλει ἀποφασιστικὰ στὴν ἀνάπτυξη τῆς χριστιανικῆς ἀγιογραφίας στὴ Ρωσία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπισκοπικὰ Γράμματα Σεβ. Μητροπολίτου Ἀχελώου	σελ. 3
Σύγχρονες πανηγύρεις τῶν πόλεων Μ.Γ. Βαρβούνη	σελ. 4-5
Ἀναδρομὲς Ἀυτογνωσίας	σελ. 6
Συμβαίνουν - Συνέβησαν - Θὰ Συμβοῦν	σελ. 7-11
Ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	σελ. 12-13
Πῶς θὰ εἴμαστε μετὰ θάνατον Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου	σελ. 14-15
Οἱ τοιχογραφίες καὶ οἱ εἰκόνες τοῦ ζωγράφου Θεοφάνη τοῦ Ἑλληνα, δύο δρόμοι πνευματικῆς ζωῆς Κων. Π. Χαραλαμπίδη	σελ. 16-19
Ἀλήθεια θεολογικὴ καὶ ἀλήθεια ὑπαρξιακὴ Πρωτ. Βασ. Θερμοῦ	σελ. 20-21
Ποιμαντικὴ Πενθούτων (β') Πρωτ. Σπυρίδωνος Λόντου	σελ. 22-23
Ὁ παπα-Φώτης Σταυρούλας Κάτσου - Καντάνη	σελ. 24
Μοναχὸς Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης Πρεσβ. Γρ. Νανακούδη	σελ. 25
Εἰδήσεις καὶ Σχόλια Κωνσταντίνου Χολέβα	σελ. 26-27
Τὸ βῆμα τῶν ἀναγνωστῶν	σελ. 28
Βιβλιο-Δισκο-παρουσιάσεις	σελ. 29
Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ: Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μουτάφη	σελ. 30
Φωτογραφικὰ Στιγμώτυπα	σελ. 31

Ἐπισκοπικά Γράμματα

Ἀγαπητέ Συμπρεσβύτερε,

Ὡς Προϊστάμενος καί Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, διαχειρίζεσαι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καί τὰ οἰκονομικά τοῦ Ναοῦ.

Μιά μικρὴ ἢ μικρομεσαία ἢ μεγάλη ἐπιχείρηση ἔχει συνήθως κερδοσκοπικὸ χαρακτήρα. Ἔτσι, ἡ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἀποβλέπει στὸ κέρδος. Ἡ Ἐνορία, ὅμως, δέν εἶναι μιὰ τέτοια ἐπιχείρηση. Διαχειρίζεται, βέβαια, οἰκονομικά κεφάλαια, ἀλλὰ τὰ οἰκονομικά τοῦ Ναοῦ ὑπηρετοῦν τὸν πνευματικὸ σκοπὸ καί προσανατολισμὸ τῆς Ἐνορίας. Σὺ, λοιπόν, καί οἱ συνεργάτες σου στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο δέν πρέπει νὰ ἔχετε τὰ ἴδια κριτήρια με ἐκείνους ποὺ ἀσκοῦν κερδοσκοπικά ἐπαγγέλματα. Τὸ χρήμα τοῦ Ναοῦ εἶναι ἱερό καί ὡς ἐκ τούτου ἡ διαχείρισή του πρέπει νὰ ὑπηρετεῖ τοὺς ἱεροὺς σκοποὺς τῆς ἐνοριακῆς Κοινότητος, τῆς Ἐνορίας σου.

Πῶς, λοιπόν, διαχειρίζεσαι τὰ οἰκονομικά τοῦ Ναοῦ σου;

Μιά συνήθης τάση τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἀποβλέπει στὴν αὐξηση τῆς πολυτέλειας τοῦ Ναοῦ. Καταβάλλονται μεγάλα ποσά, γιὰ νὰ ἀντικατασταθοῦν παλαιὰ ἐπιπλα καί σκευὴ με πολυτελέστερα, ἀκριβότερα καί πιὸ φανταχτερά. Πρέπει, ὅμως, νὰ ἔχεις ὑπ' ὄψη σου, ὅτι κάθε Ναὸς ἔχει τὴ δική του αἰσθητικὴ καί, ἐπομένως, ὁ διάκοσμός του πρέπει νὰ συνάδει με αὐτή. Ὁ Ναὸς λ.χ. μιᾶς μικρῆς

ἀγροτικῆς ἢ νησιωτικῆς Ἐνορίας, ποὺ ἔχει ἀνεγερθεῖ σὲ παλαιότερους καιροὺς (17^{ος}, 18^{ος}, 19^{ος} αἰώνας), δέν μπορεῖ νὰ ἐξοπλίζεται καί νὰ διακοσμείται με ὑλικά καί μέσα τῆς σύγχρονης τεχνολογίας. Ἀλλὰ καί ὁ Ναὸς μιᾶς ἀστικῆς Ἐνορίας δέν ἐπιτρέπεται νὰ καταβάλλει ὑπέρογκα ποσά, γιὰ τὴν προμήθεια πολυτελῶν πολυελαίων, φώτων καί ἱερῶν σκευῶν, με ἐξεζητημένες καί ἐντυπωσιακές διακοσμήσεις.

Ἐξάλλου, τὰ οἰκονομικά τοῦ Ναοῦ εἶναι ἓνα εὐαίσθητο θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐνδιαφέρονται ἰδιαίτερα οἱ Ἐνοριτες. Γι' αὐτὸ καί τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο πρέπει νὰ τοὺς ἐνημερώνει γιὰ τὴ διαχείρισή τους, εἴτε δι' Ἀνακοινώσεων εἴτε κατὰ τὴν τακτικὴ ἐτήσια Κληρικολαϊκὴ Συνέλευση τῆς Ἐνορίας.

Βασικὸ κριτήριον, ἐπομένως, ποὺ πρέπει νὰ διέπει τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ναοῦ εἶναι ὁ λειτουργικὸς τοὺς χαρακτήρας. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ Ναὸς οἰκοδομεῖται ὄχι γιὰ νὰ ὑπάρχει ὡς μνημειῶδες ἀρχιτεκτονικὸ κτίσμα, ἀλλὰ γιὰ νὰ λειτουργεῖ ὡς χώρος κοινωίας τῶν πιστῶν με τὸν Θεό. Ὁ σκοπὸς τοῦ Ὁρθόδοξου Ναοῦ δέν εἶναι νὰ ἀλλοιώνεται ὁ ἴδιος ὡς κτίσμα, ἀλλὰ νὰ ἀλλοιώνονται καί νὰ μεταμορφώνονται οἱ πιστοὶ «ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν» (Β' Κορ. γ' 18).

Με πολλές εὐχές

† Ὁ Ἀ. Ε.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ τιμούσε πάντοτε τους άγιους, την Παναγία και τις μεγάλες έορτές του έτήσιου έορτολογικού κύκλου μέ πανηγύρια, όπου συνδυάζονταν τὸ πνευματικό μέρος τῆς πανηγύρεως, ἡ λατρευτική ζωὴ καὶ ἡ λειτουργική τιμὴ μέ πλευρές τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅπως ἡ ψυχαγωγία, ἡ σύσφιξη τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ἀκόμη καὶ οικονομικὲς συναλλαγές ἢ συμφωνίες. Ὁ λαὸς πίστευε ὅτι οἱ ἅγιοι, μέ τῆ χάρη τους, εὐλογοῦν ὅλες αὐτές τῆς παραδοσιακῆς δραστηριότητες, γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἦταν ἀντίθετη σέ κάθε ἐκδήλωση πὸν διασποῦσε ἢ διατάρασσε τὴν πνευματικότητα κάθε έορτῆς, κατόπιν

μένα πὸν οἱ κάθε εἶδους ἐσωτερικοὶ μετανάστες εἶχαν φέρεἰ μαζί τους στὴν πόλη. Μέ τὰ χρόνια, διαμορφώθηκε ἕνα ἐνιαῖο λαϊκὸ τυπικὸ γιὰ τὶς ἀστικές πανηγύρεις, διαφαίνονται ὅμως ἀκόμη καὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ τοπικὰ ἔθιμα, ἰδίως σέ περιοχές πὸν ἔχουν ἐγκατασταθεῖ σχεδὸν συμπαγεῖς πληθυσμοὶ ἀπὸ μία περιοχή τῆς Ἑλλάδος, ὅπως συμβαίνει, γιὰ παράδειγμα, στὸ Γαλάτσι μέ τους Ναξίους ἢ στὸ Μαρούσι μέ τους Σιφνίους.

Ἡ ὑπαρξη τέτοιων πληθυσμῶν, πὸν εἶναι ἐνεργῶς ὀργανωμένοι σέ συλλόγους, συχνὰ δημιουργεῖ ἢ προκαλεῖ τὴν ὀργάνωση πανηγυριῶν ἢ πανηγυρικῶν μορφῶν. Ἔτσι, γιὰ νὰ ἀναφέρω ἕνα μόνο ἀπὸ τὰ πολυπληθῆ παραδείγματα, στὴν ἐνορία τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας, στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Περιστερίου, οἱ Κύθιοι τῆς περιοχῆς ἔχουν ἀφιέρωσει εἰκόνα τοῦ τοπικοῦ σεβάσματος τοῦ νησιοῦ τους, τῆς Παναγίας τῆς Κανάλας, τὴν ὁποία έορτάζουν στὶς 8 Σεπτεμβρίου, μέ πανηγυρική θεία λειτουργία, ἀρτοκλασία καὶ τὸ καθιερωμένο έορταστικὸ κέρασμα. Θυ-

Σύγχρονες πανηγύρεις τῶν πόλεων

Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
Ἄναπληρωτῆς Καθηγητῆς
τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

ἄρχισε νὰ συγχωρεῖ καὶ νὰ ἀνέχεται αὐτές τὶς ἐκδηλώσεις, στὸ βαθμὸ βεβαίως πὸν δὲν ξεπερνοῦσαν τὸ μέτρο, ὡς δείγματα μιᾶς ἰδιότυπης ἴσως, ἀλλὰ πάντως γνήσιας καὶ ἀνυπόκριτης εὐσέβειας.

Ἡ μετακίνηση μεγάλων μαζῶν πληθυσμοῦ στὰ ἀστικά μας κέντρα, εἴτε στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, εἴτε στὶς μεγάλες ἐπαρχιακὲς πόλεις καὶ πρωτεύουσες νομῶν, κατὰ τὰ μέσα περίπου τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ ἐντεῦθεν, δημιούργησε νέες συνθήκες γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ παραδοσιακοῦ μας πολιτισμοῦ, καὶ γιὰ τὶς θρησκευτικὲς πανηγύρεις κατ' ἐπέκταση. Τὶς συνθήκες αὐτές καλοῦνται νὰ καταγράψουν καὶ νὰ μελετήσουν ἐπιστημονικοὶ κλάδοι ὅπως ἡ λαογραφία καὶ ἡ κοινωνιολογία, καλεῖται δέ νὰ ἀντιμετωπίσει καὶ νὰ διαχειριστεῖ ἡ Ἐκκλησία, στὰ πλαίσια τῆς εὐρύτερης ποιμαντικῆς μέριμνας καὶ φροντίδας τῆς.

Ὁ καθηγητῆς Δημήτριος Σ. Λουκάτος πρῶτος μελέτησε, στὴ δεκαετία τοῦ 60, τὰ πανηγύρια τῆς Ἀθήνας, διαπιστώνοντας ὅτι σέ αὐτὰ ἐπιζοῦσαν ἀκόμη παραδοσιακὲς συνήθειες καὶ πρακτικὲς, ἀλλὰ καὶ εἶχαν ἐνσωματωθεῖ δεδο-

μίζω μάλιστα ὅτι παλαιότερα, ὁ κεντρικὸς έορτασμός ὄλων τῶν Κυθνίων γιὰ τὴν προστάτιδα καὶ ὑπέρμαχο τοῦ νησιοῦ τους γινόταν στὴν ἐνορία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, στὴν ὁδὸ Αἰόλου τῶν Ἀθηνῶν, μέ ἀνάλογες ἐκδηλώσεις. Ἔτσι, τὸ πανηγύρι μεταφέρεται ἀπὸ τὸν τόπο καταγωγῆς στὸν ἀστικὸ τόπο κατοικίας καὶ ἡ θρησκευτικὴ πανήγυρη ἀποκτᾶ καὶ τὸν χαρακτήρα μνήμης, σεβαστικῆς ἀνάμνησης καὶ νοσταλγικῆς ἀναπόλησης τοῦ γενέθλιου τόπου, ἀλλὰ καὶ σύσφιξης καὶ ἀναδημιουργίας τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν συμπατριωτῶν, οἱ ὁποῖοι συχνὰ χάνουν τὴν ἐπαφή τους στὰ πλαίσια τῶν μεγάλων καὶ ἀπροσώπων πόλεων.

Τὸ πράγμα δὲν εἶναι παράδοξο. Ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὑπῆρξε ἀνέκαθεν τόσο δεμένος μέ τὸν Ὁρθοδοξία, ὥστε ὅλες τὶς κοινωνικὲς καὶ πολιτισμικὲς ἐκδηλώσεις του τὶς συναρτοῦσε μέ στιγμὲς τῆς ὀρθόδοξης λειτουργικῆς καὶ λατρευτικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὀρθόδοξου έορτολογίου. Τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα, πὸν νοσταλγεῖ, ὁ ἀστὸς ἔχει συνδέσει ἄρρηκτα μέ τὴν τιμὴ τῶν ἁγίων καὶ τῶν θαυματουργῶν τους εἰκόνων, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Ἕλληνας μετα-

νάστης τοῦ ἐξωτερικοῦ συναρτᾷ ἄμεσα στὴν κοινωνική του ζωὴ καὶ τὴν ἐπαφή του μὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ ὁμογενεῖς του μὲ τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ τὶς ἐκδηλώσεις της. Καὶ εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχολογικὴ σχέση καὶ ἀμεσότητα ποὺ ἀποτελεῖ τὸν στόχο ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μηχανεύονται – ἐπὶ ματαίῳ – τὴν ἀποκοπὴ τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ τὴν παράδοσή του.

Οἱ σύγχρονες ἀστικές πανηγύρεις ἔχουν λοιπόν, ἐν μέρει, τὸν χαρακτήρα τῆς κοινωνικῆς ἐπαφῆς, ἐνῶ ἔχει σχεδὸν καταργηθεῖ ἡ διάσταση τῆς διασκέδασης. Αὐτὸ ἐπειδὴ στὰ πλαίσια τῶν πόλεων δίνονται ἄφθονες καὶ καθημερινές εὐκαιρίες γιὰ ψυχαγωγία καὶ διασκέδαση, ἀπὸ τὴν πλεόν ἐπωφελῆ ὡς τὴν πιὸ ὀλέθρια, ἔτσι ὥστε τὰ πανηγύρια νὰ μὴν ἀποτελοῦν, ὅπως ἄλλοτε, μοναδικούς τρόπους ἢ εὐκαιρίες γιὰ τραγούδι καὶ χορό. Ἐξαιρεση ἀποτελοῦν ὀρισμένες περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες σύλλογοι ἢ δῆμοι διοργανῶνουν παραστάσεις μὲ παραδοσιακὰ χορευτικὰ συγκροτήματα ἢ «παραδοσιακὰ γλέντια», οἱ ὁποῖες καὶ λίγες εἶναι, ἀλλὰ καὶ συνήθως ἀποτελοῦν παραστατικὰ θεάματα, χωρὶς τὸν χαρακτήρα τῆς συμμετοχικῆς ἀμεσότητος, ὅπως αὐτὸς ὑπῆρχε στὴν διασκέδαση τῶν παραδοσιακῶν τοπικῶν πανηγυριῶν. Στὴν πόλη, ἀλλὰ καὶ στὸ σύγχρονό μας λαϊκὸ πολιτισμὸ, ἢ διασκέδαση ἔχει, ἐν πολλοῖς, ἀποκοπεῖ καὶ αὐτονομηθεῖ ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ ἐθιμοταξία τῆς πανηγύρεως, χωρὶς ἢ δευτέρη νὰ χάσει τίποτε ἀπὸ τὴν ψυχολογικὴ ἀπήχηση καὶ τὴν λαϊκὴ ἀποδοχὴ ποὺ πάντοτε ἀπολάμβανε.

Σήμερα, νέες ἀστικές μορφές ἐθίμων ἔρχονται νὰ συμπληρώσουν τὸ κενὸ καὶ νὰ καλύψουν τὴν πανάρχαια λαχτάρρα τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὶς τελετουργικὲς ἐκδηλώσεις. Οἱ λιτανεῖες ἐντὸς τοῦ ἀστικοῦ κορμοῦ, οἱ πολλὲς ἀρτοκλασίες, τὰ μαγαζιά μὲ τὰ διάφορα εἶδη ποὺ στήνονται γύρω ἀπὸ τὸν πανηγυρίζοντα ναό, ἀκόμη καὶ νέες μορφές οἰκονομικῆς εἰσφορᾶς, ὅπως τὰ αὐτοκόλλητα σήματα, ποὺ ἐνισχύουν ἐνοριακοὺς συλλόγους ἢ τὸ ἐνοριακὸ ταμεῖο ἀπ' εὐθείας, χαρίζουν τὸν ἰδιαίτερο τόνο στὰ ἀστικά αὐτὰ πανηγύρια. Ἀξιοσημείωτο ἐπίσης εἶναι καὶ τὸ ὅτι ἐτοιμάζονται πλεόν εἰδικὲς ἀφίσεις, ποὺ τοιχοκολλημένες εἰδοποιοῦν τοὺς κατοίκους μιᾶς περιοχῆς γιὰ τὸ πανηγύρι. Οἱ ἀφίσεις αὐτές, μὲ τὸν θρησκευτικὸ τους διάκοσμο καὶ τὸ

ἰδιαίτερο περιεχόμενό τους, ἀποτελοῦν ἐξόχως ἐνδιαφέρον θέμα γιὰ τὴν σύγχρονη λαογραφία μας, γιὰ τὸ ὅποιο ὁ γράφων ἐτοιμάζει ἤδη σχετικὴ μελέτη.

Ἔτσι αὐτά, καὶ πολλὰ ἀκόμη ποὺ δὲν ἀναφέρονται ἐδῶ ἢ ποὺ θὰ ἀναπτυχθοῦν στὸ μέλλον, εἶναι καὶ μόνον ἀποδεικνύουν : τὴν μεγάλη, ἀπτή καὶ ἀκατάλυτη σχέση τοῦ λαοῦ μας μὲ τὴν ὀρθοδοξία καὶ τὴν λαϊκὴ θρησκευτικὴ παράδοση. Μιὰ σχέση ποὺ δὲν κλονίστηκε, παρὰ τὶς κατὰ καιροὺς ἀντίξοες συνθήκες, καὶ ἡ ὁποία δὲν πρόκειται καὶ στὸ μέλλον νὰ κλονιστεῖ, ἀφοῦ μέσα στὴν Ἐκκλησία ὁ ἄνθρωπος βρῖσκει πειστικὲς ἀπαντήσεις γιὰ τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν βιοθεωρία καὶ τὴν κοσμοθεωρία του.

Πρόκειται γιὰ μίαν σχέση ζωῆς, τὴν ὁποία ὁ κλάδος τῆς «θρησκευτικῆς λαογραφίας» διαπιστώνει, καταγράφει καὶ μελετᾷ. Εἶναι ἡ βαθύτερη καὶ πνευματικότερη αὐτὴ ἱκανοποίηση ποὺ ὠθεῖ τοὺς πιστοὺς στὰ πανηγύρια, καὶ ποὺ ὀδηγεῖ τὸν λαὸ μας στοὺς ναοὺς, γιὰ νὰ ἐκκλησιαστεῖ, νὰ καταρτιστεῖ πνευματικά, νὰ στηριχθεῖ ψυχολογικὰ καὶ νὰ ἐπιδιώξει τὴν σωτηρία του. Εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ λαμπρότητα τῆς πίστεως τῶν πατέρων μας, ποὺ μας κάνει νὰ συνεχίζουμε παλαιότερες θρησκευτικὲς ἐθιμικὲς ἐκδηλώσεις καὶ μᾶς παρακινεῖ νὰ δημιουργήσουμε, μὲ σεβασμὸ στὸ παραδοσιακὸ παρελθόν μας, νέες μορφές θρησκευτικῆς παράδοσης, ὅπως αὐτὲς ἐκδηλώνονται στὰ σύγχρονα ἀστικά πανηγύρια μας.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, οἱ πανηγύρεις ἔχουν εὐρύτατη ἀπήχηση στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας, πράγμα ποὺ καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀθρόα προσέλευση σὲ αὐτές. Ἡ εὐλογία τῆς ἁμεσῆς σχέσης ἀγάπης πρὸς τὸν Θεό, τὴν ὁποία ἡ Ὀρθοδοξία ἐγγυᾶται καὶ ἡ Ἐκκλησία μας πραγματώνει, βρῖσκει μίαν ἀπὸ τὶς πληρέστερες ἐκφράσεις της στὰ λαϊκὰ ἑλληνικὰ πανηγύρια, ὅπου οἱ πιστοὶ προσκυνοῦν, δοξάζουν καὶ εὐχαριστοῦν τὸ Θεό, μέσα ἀπὸ τὴν λογικὴ καὶ ἠθικὴ χρῆση τῶν στοιχείων τοῦ ὑλικοῦ περιβάλλοντός μας, τὸ ὅποιο Ἐκεῖνος ἔπλασε. Αὐτὴ ἡ ἰσορροπία μεταξὺ ὕλης καὶ πνεύματος, μεταξὺ ἀπόλαυσης καὶ ἐγκράτειας, μεταξὺ χαρᾶς καὶ λύπης βρῖσκεται, σὲ τελικὴ ἀνάλυση, στὸ κέντρο ὄλων τῶν λαϊκῶν πανηγυρικῶν ἐθίμων μας.

«... Μνήμονες τούτων διατελοῦντες...»

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

Ἄριθμ. 8183

Τό Δ' Σύνταγμα Ἀ/α Πυροβολικοῦ
Πρὸς τὸν Σεβασμώτατον Μητροπολίτην
Νεαπόλεως καὶ Φιλίππων
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ
Ἐνταῦθα

Σεβασμώτατε,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἀγιότητά Σας τὰς μετ' εὐγνωμοσύνης εὐχαριστίας τοῦ Συντάγματος διὰ τὴν, καὶ ἐμπράκτως ἐκδηλωθεῖσαν, πρὸς αὐτὸ ἀγάπην Σας καὶ Στοργὴν Σας, διὰ τῆς δωρεᾶς τῶν κολωβίων εἰς τοὺς Πυροβολητάς του.

Ἡ φιλόστοργος πρόνοιά Σας ἐστράφη πρὸς τὸν ἐπερχόμενον χειμῶνα καὶ ἠθέλησε τοὺς, Τμήμα τοῦ πνευματικοῦ Σας ποιμνίου ἀποτελοῦντας Πυροβολητάς τοῦ Συντάγματος τούτου, νὰ θερμάνη.

Ἐκ τῶν ὑστέρων, δικαιολογοῦμεν πλήρως τὴν πραγματοποιηθεῖσαν, ὡς ἄνω, σκέψιν Σας. Διότι οὐχὶ ἡμεῖς ἄμοιρος τῶν ποικίλων ἐν χειμῶνι δοκιμασιῶν τῆς τραχείας στρατιωτικῆς ζωῆς τυγχάνετε καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς πολυσχιδοῦς καὶ ἐπιτυχοῦς δράσεώς Σας ἐν ταῖς βορείωσιν τῆς πόλεως Καβάλλας περιοχαῖς, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν προῦλειάνατε, καὶ ἡμᾶς ὡς κληρονόμους τοῦ τότε ἔργου Σας, διὰ τῆς πρὸς τὸ Σύνταγμα μας πατρικῆς ὄντως Στοργῆς Σας, οὕτως ἀναδεικνύετε.

Τῆς συμπαθείας Σας, τῆς προσηθείας Σας, τῆς ἀγάπης Σας, τὸ Δ' Σύνταγμα Ἀντιεροπορικοῦ Πυροβολικοῦ πλεῖστα ἀπτά δείγματα ἔχει καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ, ὄντως ἀνώτερα αἰσθήματά Σας, αἱ εἰς τὰς τάξεις τοῦ συναδελφικῶς τὴν Ἑλληνικὴν Πατρίδα ὑπηρετοῦντες, μνήμονες τούτων διατελοῦντες, μὲ ἀπόλυτον εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν ἀνατακκίζονται καὶ κολακεύονται νὰ πιστεύωσιν, ὅτι, ὡς ἀφωσιωμένα τέκνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπολαύουσι τῶν εὐλογιῶν τοῦ ἀρίστου Μητροπολίτου μας, τοῦ πνευματικοῦ Πατρός μας.

Εἶθε ὁ Ὑψιστος νὰ κρατύνῃ Ὑμᾶς ἐν υἱείᾳ καὶ νὰ εὐοδῇ τὸ θεόπνευστον καὶ πολυσχιδῆς ἔργον Σας.

Εἰς ἕκαστος τῶν συνυπηρετούντων εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦτο εὐλαβῶς καὶ εὐγνωμόνως ἀσπάζεται τὴν δεξιάν Σας.

Ἐν Καβάλλᾳ τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1940

Τ.Σ. ὑπογραφή: ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Α. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
ΣΥΝ/ΧΗΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ

Δ' ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ Ι & ΥΠΑΣΠΙΣΤΟΥ
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 31

Τ.Τ. 604 τῇ 3ῃ Ἰανουαρίου 1941
Πρὸς

τὴν Ἀ. Σεβασμιότητα τὸν Μητροπολίτην
Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Νέστου
κ.κ. Χρυσόστομον
Ἐνταῦθα

Σεβασμώτατε,

Ἡ Δ' Ἀν. Στρ. Διοίκησις παρακολουθεῖ μὲ ἄκραν ἱκανοποίησιν τὴν πολῦτιμον συμβολὴν Σας εἰς τὸ ἔργον τοῦ Στρατοῦ, ἥτις ἀδιάκοπος, μεθοδικὴ καὶ μὲ πραγματικὴν αὐταπάρνησιν ἐκδηλώνεται διὰ συγκεντρώσεως μαλλίων εἰδῶν εἰς ποσότητας σοβαράς τὴν φροντίδα Σας πρὸς διοργάνωσιν τοῦ Τμήματος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Καβάλλας διὰ τὴν καθοδήγησιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὀπλιτῶν πρὸς ἐπίτευξιν ἐπικοινωνίας μετὰ τούτων, τὴν ἐμφύχωσιν τῶν εἰς τὰ Νοσοκομεία τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν καὶ γενικῶς πᾶν ὅ,τι συνέχεται μὲ τὴν φιλόστοργον μέριμναν ὑπὲρ τῶν μαχομένων τέκνων τῆς Πατρίδος.

Προαγομέθα ὅθεν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς Ὑμᾶς καὶ δι' Ὑμῶν πρὸς τοὺς ἐνισχύοντας τὸν ἀγῶνά Σας, τὰς θερμότερας τῶν εὐχαριστιῶν μας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ἔργου, τοῦ ὁποῖου ἡ συμβολὴ εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς μεγαλειώδους προσπάθειας τοῦ ἔθνους μας εἶναι λίαν σημαντικὴ.

Τ.Σ. ὑπογραφή
Γ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ
ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Ἡ μνήμη, ὡς πνευματικὴ λειτουργία, ἔχει συνήθως ρυθμούς πού δὲν ἐξαρτῶνται καθαρὰ ἀπὸ τὴ συνείδηση ἀλλὰ πολλές φορές ὑπεισέρχονται... παράγοντες παθογόνοι, πού ἀπορρυθμίζουν τὴν ὀρθὴ ἐπαναφορὰ στὸ νοῦ γεγονότων ἄλλοτε σπουδαίων καὶ ἄλλοτε λιγότερο ἐντυπωσιακῶν ἀλλὰ ὄχι καὶ ἀμελητέων.

Τὰ δύο κείμενα πού παρατίθενται σήμερα καὶ τὰ ὅποια μᾶς προσέφερε ὁ πάντα πρόθυμος συναδελφός κ. Παν. Ἀγγελόπουλος, θεολόγος, ἦσαν συνημμένα στὴν ἀναφορὰ μὲ ἀριθμὸ πρωτοκόλλου 24992 τοῦ ἀεμνήστου Μητροπολίτη Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομου πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὶς 31 Ἰανουαρίου 1941, στὴν ὁποία ἐκθέτει πληροφορίες γιὰ τὴ δράση καὶ τὶς ἐνέργειές του ἀναφορικὰ μὲ τὸν Ἀγῶνα κατὰ τῶν εἰσβολέων. Τὰ κείμενα εἶναι ἐπιστολές πού μὲ λίγα λόγια μαρτυροῦν μέρος αὐτῆς τῆς δράσης ἀπὸ ἐκείνους πού ἔγιναν ἀποδέκτες τῶν καρπῶν τῆς.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Έγκαϊνιάστηκε ό Ξενώνας για τούς Παλινοστούντες στην Κομοτηνή

Σέ κλίμα χαράς και συγκίνησης έγκαϊνιάστηκε στην Κομοτηνή από τόν Άρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο (13.6.2006) ό ξενώνας «Άγάπη», όπου θά κατοικήσουν 75 οικογένειες παλινοστούντων όμογενών από τήν πρ. Σοβιετική Ένωση, οί όποιοι, από τό 1991 πού ήλθαν στην Ελλάδα, κατοικοῦσαν σέ λυόμενα Ό ξενώνας είναι καρπός τής συνεργασίας τής Μ.Κ.Ο. «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» τής Έκκλησίας τής Ελλάδος και τού Υπ. Έξωτερικῶν. Κατά τή διάρκεια τής τελετής, πού έγινε παρουσία τού Υφυπ. Έξωτερικῶν κ. Εϋ. Στυλιανίδη, ό Μακαριώτατος τόνισε ότι μέ τά έγκαϊνια αυτά «τιμᾶται ή ανθρωπιά, ή αλληλεγγύη και ό πολιτισμός. Ήταν πληγή τό γεγονός ότι οί παλινοστούντες όμογενείς μας έφθασαν στή μητέρα πατρίδα και συνάντησαν τήν άστοργία τής έπίσημης Πολιτείας». Ό Δ/ντής τής Μ.Κ.Ο. «Άλληλεγγύη» κ. Δ. Φουρλεμάδης σημείωσε ότι «Δέν μπορούμε νά άνεχθοῦμε τήν εικόνα ανθρώπων, άνεξαρτήτως φυλής, χρώματος, θρησκευματος, νά ζοῦν σέ καταυλισμούς. Ή

Έκκλησία έχει αναγάγει τό ζήτημα τῶν μεταναστῶν σέ κύρια δράση. Δέν μπορούμε νά έβελουτφλοῦμε στά προβλήματα τῶν Έλλήνων όμογενῶν, όταν δεσμοί αίματος και πολιτισμοῦ μᾶς συνδέουν...». Τόν Μακαριώτατο πλαισίωσαν οί Σεβ. Μητροπολίτες Μαρωνείας, Διδυμοτείχου, Δημητριάδος, Ξάνθης, Άλεξανδρουπόλεως, Δράμας, Ζιχνῶν, Σιδηροκάστρου, ό Θεοφ. Έπίσκοπος Θερμοπυλῶν και ό Αϊδ. Πρωτοσύγκελλος τής Άρχιεπισκοπής Άθηνῶν.

Έπίσκεψη τού Άρχιεπισκόπου στό Φανάρι

Σέ ιδιαίτερα θερμό κλίμα πραγματοποιήθηκε ή συνάντηση τού Μακ. Άρχιεπισκόπου κ. Χριστόδουλου μέ τήν Α.Θ.Π. τόν Οικ. Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο στό Φανάρι. Ός γνωστόν ό

Μακ. κ. Χριστόδουλος συνοδευόμενος από τόν Πρωτ. κ. Θωμά Συνοδινό, Πρωτοσύγκελλο τής Γ. Άρχιεπισκοπής Άθηνῶν, έπισκέφθηκε από 24-26 Ίουνίου τόν κ. Βαρθολομαίο για νά τού εϋχηθεϊ για τήν έορτή του. Κατά τή συνάντησή τους ό Οικουμενικός Πατριάρχης τόνισε τήν ανάγκη ένότητας και συνεργασίας τῶν δύο Έκκλησιῶν, «λόγω τῶν πολλαπλῶν αίτημάτων τής έποχῆς». Από τήν Όραία Πύλη τού ναοῦ τῶν Άγίων Κωνσταντίνου και Έλένης τῶν Ψωμαθειῶν, ό κ. Βαρθολομαίος εϋχαρίστησε έπανειλημμένως τόν κ. Χριστόδουλο, ένῶ σέ μιᾶ κίνηση ένδεικτική τῶν αισθημάτων πού κυριάρχησαν κατά τήν διάρκεια τής έπίσκεψης, κάλεσε τόν Άρχιεπίσκοπο νά χοροστατήσει

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

στη Θεία Λειτουργία και να πάρει αυτός τὸν ἐπισκοπικὸ θρόνο στὸν Ἱερὸ Ναό. «Ὅπως εἶπατε καὶ σεῖς χθές, κατὰ τὴ συνάντηση στὸ Πατριαρχικὸ γραφεῖο, ἡ ἐνότης καὶ ἡ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ ἡμῶν τῶν ἐπικεφαλῆς αὐτῶν, ἐλέω Θεοῦ εὐρισκομένων, εἶναι σήμερα πλέον ἡ ἀπαραίτητη δεδομένων τῶν

πολλαπλῶν αἰτημάτων τῆς ἐποχῆς μας», εἶπε ὁ Πατριάρχης προσφωνώντας τὸν ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴ σειρά του χαρακτηριστικῶς ὡς «ὑψιστὴ τιμὴ καὶ ἀκριβὸ πρόνομιον» τὴν εὐκαιρία ποὺ εἶχε νὰ συμπροσευχηθεῖ μὲ τὸν Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο στὸν ἱστορικὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

«Ἐπιχείρηση Γεδεῶν II»

Σύμφωνα μὲ δημοσιεύματα, μία νεοπροτεσταντικὴ ὀργάνωση, ἡ «Ἑλληνικὴ Ἱεραποστολικὴ Ἐνωση», προγραμματίζει γιὰ τοὺς μῆνες Ἰούλιο καὶ Αὐγούστο 2006 μία εὐρείας κλίμακα προσηλυτιστικὴ δραστηριότητα, μὲ διανομὴ ἐντύπων σὲ 40 Ἑλληνικὰ νησιά. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ ἀνακοίνωσή της ἀναφέρει ὅτι ἡ προσηλυτιστικὴ δραστηριότητα τιτλοφορεῖται «Ἐπιχείρηση Γεδεῶν II» καί, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ὁμάδας αὐτῆς, στόχο τους ἔχουν «**νὰ σπάσουν αἰῶνες πνευματικῶν δεσμῶν**» μέσα ἀπὸ τὴν προσευχή, τὴν διανομὴ φυλλαδίων καὶ τὸν εὐαγγελισμό. Μὲ ἄλλα λόγια, μᾶς λένε, ὅτι μὲ τὰ βιβλία ποὺ θὰ σκορπίσουν στὰ νησιά μας, θέλουν νὰ κάμουν τοὺς ἀδελφούς μας ποὺ κατοικοῦν ἐκεῖ νὰ κόψουν κάθε σχέση μὲ τὸ παρελθόν τους καὶ μὲ τὴν Πίστη. Εἶναι μία ἀπὸ τὶς ὁμάδες ποὺ τὸ καλοκαίρι τοῦ 2004, μὲ ἀφορμὴ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, κατέκλυσαν τὰ νησιά μας μὲ παρόμοια προσηλυτιστικὰ ἐντυπα.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ χαρακτηρίζουν τὴν Ὀρθόδοξη Πίστη μας σὰν «πνευματικὰ δεσμά», δηλαδὴ σκλαβιά! Ἡ Ἱ. Σύνοδος ὑπενθυμίζει γιὰ μία ἀκόμη φορά, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Πίστη εἶναι ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων Του, ὅτι ἡ σωτηρία εἶναι δωρεὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ὁ κάθε χριστιανὸς σώζεται ὅταν ζεῖ ἐνωμένος μὲ τὸν Χριστό, ὡς μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία (Ἐφεσ. 5,23, Α' Τιμ. 3,15). Ὅλες οἱ προσηλυτιστικὲς δραστηριότητες ὑπηρετοῦν ὑποπτες ἀνθρώπινες σκοπιμότητες. Ἐξ ἄλλου, τὸ Σύνταγμα τῆς Πατρίδας μας (ἄρθρο 13) ἀπαγορεύει τὸν προσηλυτισμό.

Συνέδριο στὰ πλαίσια τῶν «Παυλείων» στὴ Βερόια

Στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων «Παύλεια», ποὺ διοργανώνει κάθε χρόνο τὸν Ἰούνιο ἡ Ἱ.Μ. Βεροίας πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου, πραγματοποιήθηκε ἐφέτος συνέδριο μὲ θέμα «Παύλεια Θεολογία καὶ Σύγχρονη Εἰδωλολατρία», στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος δια-

κεκριμένοι εἰδικοί ἐπιστήμονες. Τὴν καταληκτικὴ ὁμιλία πραγματοποίησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος.

«Πέρασαν δύο περίπου χιλιετίες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δύο χιλιετίες χριστιανικοῦ φωτός. Παρὰ ταῦτα ἡ εἰδωλολα-

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

τρία είναι σήμερα παρούσα σέ όλα τὰ μήκη και πλάτη τῆς γῆς. Δέν πρόκειται μόνο γιά μερικά μεμονωμένα θρησκευματα ἰθαγενῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, τῆς Ὠκεανίας, τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς ἢ κάποιων ἐξωτικῶν νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ. Καί αὐτὰ ὑφίστανται καί ἔχουν τοὺς πιστοὺς καί τῆ λατρεία τους, τὰ ἱερατεῖα καί τίς τελετές τους, μαζί μέ τὴν ὅποια βιοθεω-

ρία, κοσμοθεωρία ἢ “θεολογία” τους. Οὔτε μόνο γιά κάποιες γραφικὲς προσπάθειες ἀναβίωσης προχριστιανικῶν θρησκευμάτων σέ χώρες τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς, τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἑλλάδος ἀκόμη. Εἶναι ὁ πρακτικὸς νεοπαγανισμὸς, πού βιώνουμε σήμερα καί μετατρέπει σέ “κατείδωλη” τὴ σύγχρονη κοινωνία».

Ὑποδοχὴ τῶν Ἱ. Λειψάνων τοῦ Ἀγ. Ἀρσενίου στὴν Ἐλασσώνα

Τμῆμα Ἱ. Λειψάνων τοῦ Ἀγ. Ἀρσενίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἐλασσῶνος, τό ὄποιο παρέδωσε στόν Σεβ. Ἐλασσῶνος κ. Βασίλειο στή Μόσχα ὁ Πατριάρχης κ. Ἀλέξιος ὑποδέχθηκε ὁ Κληρὸς καί ὁ Λαὸς τῆς Ἐλασσῶνος στίς 17 Ἰουνίου. Στίς ἐορτές παρέστη ὁ Μακ. Ἀρχιεπί-

σκοπος κ. Χριστόδουλος, Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐκπρόσωποι τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στά πλαίσια τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων, τὴν Κυριακὴ 18 Ἰουνίου, πραγματοποιήθηκε ἡ παρουσίαση τοῦ τόμου τῆς Ἱ.Μ. Ἀγίας Τριάδος Σπαρμοῦ Ὀλύμπου.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Έκδηλώσεις στην Κοζάνη

Τὴν 1. Μ. Σερβίων καὶ Κοζάνης ἐπισκέφθηκε ἀπὸ 1 ἕως 3 Ἰουλίου ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, γιὰ νὰ συμμετάσχει στὶς ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ τόμου «183 Ἐκκλησιαστικοὶ Ὕμνοι» τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κυροῦ Διονυσίου. Ὁ Μακαριώτατος τὴν Κυριακὴ 2 Ἰουλίου τέλεσε τὴν Θ. Λειτουργία στὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Κων/νου καὶ Ἑλένης Κοζάνης πλαισιούμενος ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Γρεβενῶν, Βεροίας, Ναούσης

καὶ Καμπανίας, Ἐλασσῶνος, Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ, Φλωρίνης, Κερκύρας καὶ ἀπὸ τὸν ἐπιχώριο Μητροπολίτη Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Παῦλο. Τὴν Θ. Λειτουργία παρακολούθησε συμπροσευχόμενος ὁ Μακ. Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Σάββας καὶ παρέστησαν ἐπίσης ὁ Νομάρχης Κοζάνης κ. Ἰορδ. Ἀνδρεάδης, ὁ Δήμαρχος Κοζάνης κ. Π. Κουκουλόπουλος, ὁ Γ. Γραμματέας Δ. Μακεδονίας κ. Ἀ. Λεοῦδης, ὁ Γ. Γραμματέας Θεσσαλίας κ. Ἀ. Γκούπας, βουλευτὲς τοῦ νομοῦ, οἱ στρατιωτικὲς ἀρχὲς καὶ πλῆθος κόσμου. Τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας τελέσθηκαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Νεκταρίου στὴν περιοχὴ Νοσοκομείου Κοζάνης καὶ τὸ ἀπόγευμα παρέστη στὴν παρουσίαση τοῦ τόμου ποὺ προαναφέρθηκε. Τὴν Δευτέρα 3 Ἰουλίου ὁ Μακαριώτατος εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ Λαογραφικὸ Μουσεῖο καὶ τὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Κοζάνης.

Κληρικοὶ καὶ Μέσα Ἐνημερώσεως

Σχόλιο γιὰ τὴν ἐμφάνιση κληρικῶν κάθε βαθμοῦ στὰ Μ.Μ.Ε. ἔκανε ὁ Ἐκπρόσωπος Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Χρυσόστομος, ἐρωτηθεὶς ἀπὸ δημοσιογράφους (9.6.2006). Εἶπε συγκεκριμένα: «Ἡ Ἱερά Σύνοδος δὲ σπερεῖ ἀπὸ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ διατυπώνει ἐλεύθερα τὶς προσωπικὲς τοῦ ἀπόψεις. Κάθε κληρικός, ὅμως, ποὺ τοποθετεῖται δημοσίως, ἀπὸ τηλεοράσεως, ἐπὶ τῶν θεμάτων ποὺ ἄπτονται τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνό-

δου καί, συνεπῶς, τῆς ἐπισήμου θέσεως τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλει πρωτίστως, νὰ εἶναι γνώστης τῶν θεμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ διαθέτει ἄδεια ἀπὸ τὸν οἰκεῖο Ἀρχιερέα, ὅπως προβλέπουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄν οἱ προσωπικὲς ἀπόψεις τοῦ κληρικοῦ δὲν ἀπηχοῦν αὐτὰ τὰ ὁποῖα πρεσβεύει ἡ Ἱερά Σύνοδος, τότε τὸ θέμα θὰ ἐξετάζεται συμφῶνως μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες καὶ τοὺς Νόμους».

Ἐπετειακὲς ἐκδηλώσεις στὴν Ἱ. Μ. Καστορίας

Ἡ 28ῃ Μαΐου στὸ Νυμφαῖο ἔχει καθιερωθεῖ ὡς ἡμέρα ἑορτασμοῦ τοῦ «Ἀγ. Νικολάου Ντιβεάρα» (Ἀνακομιδὴ λευψάνων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυ-

κίας τοῦ θαυματουργοῦ). Τὴν παραμονὴ 27 Μαΐου ἐ.ξ., τελέσθηκε Μ. Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καστορίας κ. Σεραφεῖμ στὸν πανηγυρίζοντα Ἱ.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Ναό του Ἁγ. Νικολάου Νυμφαίου καὶ τὴν ἐπομένη Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία ἱεουργοῦντος τοῦ κ. Σεραφεῖμ, παρουσία τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου καὶ εὐεργετῶν τοῦ Ἱ. Ναοῦ. Στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων μνήμης γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τελέσθηκε Ἀρχιερατικὸς Ἑσπερινὸς τὴν Κυριακὴ 28 ἐ.ξ. χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Καστορίας καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπάσεως τῶν ψυχῶν τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, τῶν σὺν αὐτῷ πεσόντων κατὰ τὴν Ἀλωση τῆς Πόλης καὶ ὄλων

τῶν ἀδίκῳ θανάτῳ τελειωθέντων κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Ἐν συνεχείᾳ πραγματοποιήθηκε μουσικὴ ἐκδήλωση κατὰ τὴν ὁποία ἐκτελέσθησαν ὕμνοι καὶ θρήνοι γιὰ τὴν Ἀλωση, ἀπὸ τὴν χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροσαλτῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Καστορίας «Ἰωάννης Κουκουζέλης». Ἡ παρουσία τοῦ κόσμου ὑπῆρξε ἀπροσδόκητα θερμὴ ἀποτυπώνοντας τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον κάθε ἡλικίας. Τὴν ἐπομένη, 29 Μαΐου ἐ.ξ., στὸν Ἱ. Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὅπως καὶ σὲ ὄλους τοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς πόλης τῆς Καστορίας, τελέσθηκε Θ. Λειτουργία καὶ Τρισάγιο.

Προσβολὴ τῶν Ἡρώων τοῦ ἔτους 1940-1941

Τὴν ἔντονη διαμαρτυρία του γιὰ τὴν προκλητικὴ συμπεριφορὰ τῶν Ἀλβανικῶν ἀρχῶν, ποὺ ἀρνοῦνται τὴν περισυλλογὴ τῶν ὁστῶν τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ποὺ «ἔπεσαν» στὰ βουνὰ τῆς Β. Ἠπείρου στὸν πόλεμο τοῦ '40, ἐξέφρασε μὲ ἀνακοίνωσή του ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως κ. Ἀνδρέας (13.6.2006). Μεταξὺ ἄλλων, ἀναφέρει: «Ἐνῶ, ὅμως, συμβαίνουν ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξόχως προσβλητικὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀτυχῶς, δὲ βλέπουμε καμία οὐσιαστικὴ κίνηση ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο γιὰ τὴν ἀνεύρεση καὶ περισυλλογὴ τῶν ὁστῶν τῶν ἡρώων τοῦ 1940-41. Ἀλλὰ, ὡς πότε θὰ δεχόμεστε ταπεινώσεις ἀπὸ τὴν γείτονα χώρα, ὅταν, μάλιστα οἱ Ἴταλοί, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔχουν μεταφέρει στὴν Ἰταλία τὰ ὁστὰ τῶν στρατιωτῶν τους; Γιατί ἐμεῖς νὰ δείχνουμε τόση ἀναποφασιστικὴ ἀποστολὴ ζήτημα αὐτό, ποὺ ἀποτελεῖ χρέος τιμῆς γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ μας πατρίδα; Φρονοῦμε ὅτι ἡ ἀναγνώριση τῆς θυσίας τῶν ἡρώων στρατιωτῶν μας τοῦ 1940-41 δὲν πρέπει κατ' οὐδένα λόγο νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τί θέλουν ἢ δὲν θέλουν

οἱ Ἀλβανοί. Εἶναι πάρα πολλὰ τὰ ἐξήντα πέντε χρόνια, ἀπὸ τὸ 1941, γιὰ τοὺς γενναίους ἐκείνους πολεμιστὲς ποὺ περιμένουν νὰ βροῦν ἓνα τάφο, ἓνα ἀναμμένο καντήλι ν' ἀκούσουν ἓνα τρισάγιο...». Σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ἔδωσε στὶς 16 Ἰουνίου '06 δήλωσή στὰ Μέσα Ἐνημερώσεως καὶ ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας. Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ συνέντευξη ποὺ παραχώρησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος σὲ περιοδικὸ τῶν

Τιράνων ὅπου ὁμιλεῖ περὶ κύκλων στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἀλβανία, «δέσμιων ἰδεολογημάτων καὶ συνδρομῶν ἐχθρότητας», ἀλλὰ καὶ «ἀνθρώπων ποὺ ψάχνουν νὰ ἀνακαλύψουν ἐχθροὺς καὶ δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν χωρὶς αὐτούς». Τονίζει ἐπίσης τὴν ἀνάγκη «νὰ παραμεριστοῦν οἱ ἀκραῖες ἐθνικιστικὲς φωνές καὶ στὶς δύο πλευρές» καὶ ἀφήνει ὑπαινιγμοὺς περὶ ἐμπλοκῆς ἄλλων θρησκευτικῶν δογμάτων στὴ δημιουργία τεχνητοῦ θορύβου περὶ ἀπομάκρυνσής του ἀπὸ τὴν ἡγεσία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας!

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

Ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

Μέγας Ἀρχιερατικός Ἐσπερινός τελέσθηκε τὴν Τετάρτη 28 Ἰουνίου 2006, παραμονή τῆς ἱεῤῥας μνήμης τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ Θρονικῆς Ἐορτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στὸν πανηγυρίζοντα Ἱ. Ν. Ἁγίου Παύλου (ὁδ. Ψαρῶν) στὸν ὁποῖο χοροστάτησε ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος παρισταμένων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων.

Τὸν Θεῖο Λόγο κήρυξε ὁ Ἀρχιμ. κ. Διονύσιος Μάνταλος, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεῤῥας Συνόδου, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴν σημασία τοῦ ἀνθρώπου ὡς δημιουργήματος τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδιαίτερα πῶς αὐτὴ προβάλλεται μέσα ἀπὸ τὴν θεολογία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Τὴν ἐπομένη, Πέμπτη 29 Ἰουνίου, ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, τελέσθηκε στὸν Ἱ. Καθεδρικό Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Μακ. κ. Χριστοδούλου, στὴν ὁποία συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Παρέστησαν ὁ Ὑφυπ. Παιδείας κ. Γ. Καλὸς καὶ ὁ Ἀντιδήμαρχος Ἀθηναίων κ. Ἐλ. Σκιαδάς.

Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργία τὸν θεῖο λόγο κήρυξε ὁ Σεβ. Πατρῶν κ. Χρυσόστομος ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ στὸ γεγονός ὅτι ὠδηγήθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸν Εὐρωπαϊκὸ χῶρο, προκειμένου νὰ φέρει τὸ νέο μήνυμα περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μακαριώτατος ἀναφερόμενος στὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὑπο-

γράμμισε ὅτι σὲ αὐτὸν “ὀφείλομε τὸ γεγονός ὅτι ἔγινε ὁ πνευματικὸς μας πατέρας, ὁ ὁποῖος καὶ μᾶς ἀναγέννησε ἐν Χριστῷ, μᾶς δίδαξε τὴν Ἁγία Πίστη εἰς Χριστὸν Ἰησοῦ Υἱὸ τοῦ Θεοῦ μονογενῆ καὶ εἰς τὴ συνέχεια μᾶς χάρισε ἀκριβῶς τὴ Σωτηρία καὶ τὴ Λύτρωση τῶν ψυχῶν μας. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος ἕνεκα τοῦ ὁποῖου ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἀποφασίσει ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια νὰ ἑορτάζει τὴ σημερινὴ ἑορτὴ πρὸς τιμὴν ἰδιαίτερως τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου”.

Τὸ ἴδιο ἀπόγευμα στὸν Ἱερὸ Βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου, τελέσθηκε Μ. Πανηγυρικός Ἐσπερινός, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου παρουσία τῶν μελῶν τῆς Ἱεῤῥας Συνόδου, ἐκπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν. Τὸν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ Ἀρχι-

μανδρίτης κ. Ίάκωβος Μπιζαούρης Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Πετράκη καὶ Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Προσωπικοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος ὑπογράμμισε ὅτι: «*Ἰδιαίτερος δέκτης τοῦ σωστικοῦ λόγου τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν ὑπῆρξε ὁ τότε ἑλληνόφωνος χῶρος καί, κατ' ἐξοχήν, ἡ σημερινή Ἑλλάδα καὶ γι' αὐτὸ καθηκόντως κατὰ τὴν εὐσημη αὐτῆ ἡμέρα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος "ἐν λόγοις, ἐν συγγραφαῖς ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν εἰκονισμασί", τιμᾶ καὶ γεραίρει τὸν Μέγα Ἀπόστολὸν Τῆς καὶ χειραγωγόν Τῆς εἰς Χριστόν*».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας πραγματοποιήθηκε ἡ τελετὴ Ἀπονομῆς Τιμητικῶν Ἐπαίνων στοὺς διακριθέντες μαθητὲς τοῦ Πανελληνίου Μαθητικοῦ Διαγωνισμοῦ, μὲ θέμα: «*Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, Ἀπόστολος τῆς Ἑλλάδος - Ἀπόστολος τῆς Εὐρώπης*», πού διοργάνωσε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Συνοδικὸ Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων - Ὁρησκευτικοῦ Τουρισμοῦ) μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καὶ τοῦ Ὑπουργείου Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως, στὴν Κεντρικὴ Αἴθουσα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός» (πλ. Καρύτση).

Στὴν ἐκδήλωση χαίρετισμούς ἀπηύθυναν οἱ Ὑπουργοὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Μαριέττα Γιαννάκου, καὶ Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως κ. Φάνη Πάλλη - Πετραλιᾶ, καθὼς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀξιολογήσεως τοῦ Μαθητικοῦ Διαγωνισμοῦ κ. Γεώργιος Κασιμάτης, Διευθυντῆς

τοῦ Γραφείου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στὴν Ἑλλάδα.

Στὴ συνέχεια πραγματοποιήθηκαν οἱ Εἰσηγήσεις τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ κ. Γ. Κρουσταλλάκη, Καθηγητοῦ Παιδαγωγικῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὸν τρόπο καὶ στὰ κριτήρια τῆς ἀξιολογήσεως καὶ βραβεύσεως τῶν ἐργασιῶν τῶν μαθητῶν.

Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ ὁμιλία του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος στὰ παιδιά εἶπε ὅτι μὲ τὴν συμμετοχὴ τους στὸ διαγωνισμὸ ἀπέδειξαν ὅτι εἶναι παιδιά πού προέρχονται ἀπὸ οἰκογένειες μὲ παράδοση, σπουδάζουν σὲ σχολεῖα ὅπου μαθαίνουν τὴν σύνδεση μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὴν παράδοση, παιδιά πνευματικὰ μιᾶς δυναμικῆς Ἐκκλησίας, πού μιλά στὶς καρδιές τους καὶ διασώζει ὅτι πολυτιμότερο καὶ ἱερότερο μπορεῖ νὰ διαθέσει ὁ χριστιανικὸς ἑλληνικὸς πολιτισμὸς. Αὐτὸς ἐκπορεύεται ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ πίστη, τὴν ἀρχαιοελληνικὴ παράδοση καὶ τὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο.

Ἐπίσης, ὁ Μακαριώτατος, ἐκφράζοντας τὴν εὐγνωμοσύνη τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ὑπουργὸ Παιδείας κ. Μαριέττα Γιαννάκου, γιατί υἰοθέτησε τὴν πρόταση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸν διαγωνισμὸ, τόνισε, ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία τὸ δικαίωμα νὰ ἀπευθυνθεῖ στὰ παιδιά, γιὰ νὰ ἀναπτύξουν τὰ talenta τους, τὴν Ὑπουργὸ Τουριστικῆς Ἀναπτύξεως, κ. Φάνη Πάλλη-Πετραλιᾶ, ἐπαίνεσε τοὺς καθηγητὲς πού ἔλαβαν μέρος στὴν ἀξιολόγησι τῶν ἔργων καὶ ἐπέδωσε τοὺς Τιμητικούς Ἐπαίνους στοὺς διακριθέντες μαθητὲς.

«Κρίναι ζώντας

καὶ νεκρούς.

Οὐ τῆς Βασιλείας

οὐκ ἔσται τέλος»

f ε "

ΞΑ ΕΙΜΑ "ΤΕ

ΜΕΤΑ ΞΑΝΑΤΟΝ

α) Ἡ Β' Παρουσία γεγονός μέλλον καὶ βέβαιον.

Εἶναι δόγμα τῆς πίστεώς μας ὅτι «ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἀπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις». Θὰ ἔλθει στιγμή πού ὁ Χριστός θὰ κατέλθει γιά δεύτερη φορά στή γῆ ὄχι ὅπως τήν πρώτη, ταπεινός καὶ ἄσημος, «ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἀφοριεῖ ἀπ' ἀλλήλων ὡς περ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων», ὅπως ὁ ἴδιος διεβεβαίωσε. Γιά τὸ ὅτι θὰ γίνεῖ ἡ δευτέρα Παρουσία δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμε. Μᾶς διεβεβαίωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καὶ ἀμέσως καὶ ἑμμέσως. Ἀμέσως μὲν μέ τὴν διήγηση γιά πολλές λεπτομέρειες πού συνάπτονται μέ τὴν ἔλευση αὐτῆ καὶ τὴν κρίση πού θὰ ἐπακολουθήσει (βλ. Ματθ. κε'). Ἐμμέσως δὲ μέ πολλές παραβολές ὅπως ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων, τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου κ.ἄ. Τὸ πρόβλημα, ἐπομένως, δὲν εἶναι ἐὰν ὁ Χριστός θὰ ἔλθει, πῶς θὰ ἔλθει, ἀλλὰ πότε θὰ ἔλθει καὶ τί θὰ κάνει. Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δίδεται κάποια ἀπάντηση ἀπὸ τὴν Κ.Δ.

β) Ἡ ἀνάσταση τῶν νεκρῶν.

Ὅπως ἤδη εἶπαμε, σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ εἴμαστε παρῶν. Ἐρχόμαστε γιά νὰ φύγουμε. Καὶ φεύγουμε. Ὁ θάνατος κλείνει τὸ κεφάλαιο τῆς ἐπίγειας ζωῆς μας. Ὅμως ὁ θάνατος δὲν εἶναι τέρμα. Εἶναι τέρμα μαζὶ καὶ ἀφεταιρία. Τέρμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς, ἀφεταιρία τῆς αἰώνιας. Εἶναι ἡ πύλη πού μᾶς εἰσάγει στὴν αἰωνιότητα. Ἐδῶ εἶναι τὰ πρόσκαιρα, ἐκεῖ τὰ αἰώνια. Ἐδῶ τὰ φθαρτά, ἐκεῖ τὰ ἀφθαρτά. Ἐδῶ τὰ παρερχόμενα, ἐκεῖ τὰ μένοντα. Ἐδῶ τὰ ἀνθρώπινα ἐκεῖ τὰ οὐράνια. Ἐρχεται, λοιπόν, ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ. Τὸ σῶμα παραδίδεται στὴ γῆ, ἡ ψυχὴ πετάει στὸν οὐρανό. Στὴ φάση αὐτῆ ἡ ψυχὴ μας μερικῶς κρίνεται. Τὰ τελώνια γιά τὰ ὁποῖα μιλήσαμε, καὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τὴν διεκδικοῦν καὶ ἀνάλογα μέ τὰ ἔργα του ὁ κάθε ἄνθρωπος προσωρινὰ εἰσέρχεται στὴν μέση κατάσταση πού χαρακτηρίζει τὶς ψυχές ἀπὸ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου μέχρι τὴν ὥρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Τότε, στὴ Δευτέρα Παρουσία, πού

**Τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου**

θὰ σαλπίζει ὁ ἄγγελος, οἱ ψυχές θὰ ἐνωθοῦν μέ τὰ ἀναστημένα σώματα, θὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ γιά τὴν ὀριστικὴ κρίση καὶ θὰ ἐπέλθει ἡ συντέλεια τῶν αἰῶνων καὶ ἡ αἰωνιότης. Ἔτσι ἀντιλαμβανόμεστε ὅτι ὁ θάνατος τοῦ σαρκίου μας δὲν σημαίνει ὀλοσχερὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαφανισμό ἢ ἀπώλεια ἀλλὰ προσωρινὸ χωρισμό. Μέλλει νὰ γίνεῖ ἡ ἀνάσταση τῶν σωμάτων, ἡ ἐνωσὴ των μέ τὴν ψυχὴ καὶ ἡ κρίση. Πρὶν ἀπὸ αὐτὴν προηγείται ἡ μερικὴ κρίση πού γίνεται μέ κριτήριον τὴν πίστη τοῦ ἀνθρώπου, τὴν οἰκείωση ἀπὸ μέρους του τῆς ἀπολυτρόσεως καὶ τὴν ἠθικὴ ζωὴ. Κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῆς τῆς μέσης καταστάσεως οἱ ψυχές τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀνθρώπων προγεύονται τὴν εὐφροσύνη τῆς μακαρίας ζωῆς, τῶν δὲ πονηρῶν τὴν ὀδύνη τῆς κόλασεως.

Γι' αὐτὸ ἡ Π. Δ. βεβαιώνει ὅτι «δικαίων ψυχὰι ἐν χειρὶ Θεοῦ» καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς συμπληρώνει ὅτι οἱ ψυχές τῶν δικαίων «τῇ φαντασίᾳ καρποῦνται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα». Πιὸ ἐκφραστικὸς ὁ ἱερός Χρυσόστομος παρατηρεῖ: Οἱ δίκαιοι ἂν καὶ «χρόνους ἔχωσι τοσοῦτων νικῆσαντες, οὐδέπω ἀπέλαβον ἀλλ' ἔτι μένουσι... πότε σὺ τελειωθῆς, ἵνα δυνηθῶσι τότε λαβεῖν τὸν μισθόν». Ἡ πρόγευση αὐτῆ ποικίλει ἀνάλογα μέ τὴν ἀρετὴ ἢ τὴν κακία τοῦ καθενός. Νὰ πῶς τὸ λέγει αὐτὸ ὁ Μ. Βασίλειος: «Τιμήσει γὰρ τοὺς μὲν μείζονσι τιμαῖς, τοὺς δὲ ὑποδεεστέροις, ἐπειδὴ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρεῖ ἐν δόξῃ».

γ) Ποῦ καὶ πῶς ζοῦν οἱ νεκροὶ ὡς τῇ Β' Παρουσία.

Ἡ ἀπορία πού μᾶς τυραννεῖ εἶναι ποῦ καὶ πῶς ζοῦν οἱ ψυχές ἀπὸ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου μέχρι τῇ Β' Παρουσία. Ἀπαντώντας μέ τὸ φῶς τῶν ἁγίων Πατέρων λέμε κατ' ἀρχὴν ὅτι οἱ ψυχές ζοῦν, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ζοῦν «αὐθυπόστατοι» καὶ

«αυτοκίνητον» δηλ. ανεξάρτητη από το σώμα. Μάλιστα για το λόγο αυτό διευκρινίζεται ότι δεν είναι ή ψυχή που πεθαίνει, με το θάνατο, αλλά επειδή ή ψυχή βγαίνει από το σώμα, πεθαίνει το σώμα. «Οὐ γὰρ ἡ ψυχή ἐστιν ἡ ἀποθνήσκουσα, ἀλλὰ διὰ τὴν ταύτης ἀναχώρησιν ἀποθνήσκει τὸ σῶμα». Ἄλλο πράγμα λοιπὸν εἶναι ἡ ψυχή καὶ ἄλλο τὸ σῶμα. Ζεῖ ανεξάρτητα ἀπὸ αὐτό. Ὁ Κύριος μᾶς εἶπε ὅτι τὴν ψυχή κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὴν θανατώσει. «Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων θανατώσαι». Ἡ ψυχή, λοιπὸν, ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα μετὰ τὸν θάνατον. Στὰ θαύματα τῶν νεκραναστάσεων ποὺ ἔκανε ὁ Κύριος γίνεται μνεία γιὰ τὴν «ἐπιστροφή» τῆς ψυχῆς στὸ σῶμα. Σὰς ὑπειθυμίζω τὴ διήγηση γιὰ τὴν ἀνάστασι τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου, τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας στὰ Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος. Καὶ αὐτὸ θὰ γίνεῖ καὶ μετὰ κάθε νεκρὸ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς γενικῆς ἀναστάσεως.

Τώρα, ὁμως, μᾶς ἐνδιαφέρει πολὺ νὰ μάθουμε πῶς ζοῦν οἱ ψυχές μετὰ θάνατον. Ὁ Μ. Ἀθανάσιος γράφει ὅτι τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι «ξένον καὶ φοβερόν καὶ παρὰ ἀνθρώπους ἀποκεκρυμμένον». Δὲν γνωρίζουμε πολλὰ πράγματα. Ξεύρουμε ὅτι «αἱ μὲν τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχαὶ ἐν τῷ ἄδη ὑπάρχουσι». Διότι ὁ «Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἤνοιξε τὸν παράδεισον ὄχι μόνον διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγίου ληστοῦ ἀλλὰ καὶ διὰ πάσας τὰς τῶν ἀγίων ψυχάς». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει ὅτι οἱ ψυχές κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν εἶναι «ἐκεῖ ὅπου ὁ μόνος αἰώνιος καὶ μόνος ἀθάνατος, ὁ ποιητὴς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Θεός» ὑπάρχει. Ὅπως γίνεται φανερόν δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε μετὰ σαφήνεια σὲ ποῖο τόπο βρίσκονται οἱ ψυχές. Κρίνουμε μετὰ βάση τὰ δικά μας δεδομένα καὶ ἔχουμε τὴν ἀπαίτησι νὰ μιλάμε γιὰ χῶρον καὶ χρόνο. Ἀλλὰ οἱ ψυχές εἶναι πνεύματα καὶ δὲν ὑπάρχει γι' αὐτές ἡ διάστασι τοῦ χώρου. «Εἰς χώραν τινα ἀπάγονται» λέγουσιν οἱ Πατέρες καὶ ζοῦν ἐκεῖ «τὴν φοβεράν ἐκείνην ἡμέραν ἀναμένουσαι». Ἐπομένως τὸν χῶρον αὐτὸν πρέπει νὰ τὸν ἐννοήσουμε ὑπὸ πνευματικῆς ἔννοια. Νοητὸς εἶναι ὁ τόπος. Δηλοῦται συνήθως μετὰ τὸν ὄρον «κόλπος τοῦ Ἀβραάμ». Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης παρατηρεῖ: «Τὸν Ἄδην μὴ νοήσεις ὡς ἓνα τόπον, ἀλλ' ὡς κατάστασιν ζωῆς ἀσωμάτου χωρὶς συγκεκριμένη μορφή».

δ) Ἡ μέση κατάστασις τῶν ψυχῶν.

Κατὰ συνέπειαν μετὰ τὸν θάνατον οἱ ψυχές τακτοποιοῦνται προσωρινὰ σὲ μιὰ κατάστασι ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐδῶ ζωὴν των. Καὶ προγεύονται εἴτε τῆς παραδείσιας ἀπόλαυσις, εἴτε τῆς κολαστικῆς ὀδύνης. Κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον οἱ δίκαιοι μετὰ θάνατον δοκιμάζουσιν «μερικὴν ἀπόλαυσιν» οἱ δὲ

ἁμαρτωλοὶ «μερικὴν κόλασιν». Ἐρώτησαν τὸν Μ. Ἀθανάσιον εἰν οἱ ψυχές ἀπολαμβάνουσιν πλήρους χαρᾶς ἢ πλήρους τιμωρίας καὶ ἐκεῖνος ἀπήντησε: «Οὐδαμῶς. Ὅμως δὲ τὴν χαρὰν ταύτην ἔχουσιν αἱ τῶν ἀγίων ψυχαὶ, καὶ οὐκ ἔστιν αὕτη μερικὴ ἀπόλαυσις, ὡσπερ καὶ ἡ λύπη ἦν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχουσι μερικὴ κόλασις καὶ ὡσπερ μεταστέλλεται βασιλεὺς φίλους αὐτοῦ ἐπὶ τῶν συναριστῆσαι αὐτῷ ὡσαύτως καὶ καταδίκους ἐπὶ τῷ κολάσαι αὐτούς. Καὶ οἱ μὲν εἰς τὸ ἄριστον κληθέντες ἐν χαρᾷ εἰσιν ἔμπροσθεν τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως ἕως τῆς ὥρας τοῦ ἀρίστου, οἱ δὲ καταδίκου ἐν φυλακῇ ἀποκεκλεισμένοι, ἐν λύπῃ ὑπάρχουσιν, ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ κριτής. Οὕτω δὲ λοιπὸν νοεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἐκείσε νῦν ἀφ' ἡμῶν προλαβουσῶν ψυχῶν, λέγω δὴ δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν». Ἔτσι καταλήγουμε ὅτι ὅσες ψυχές ἔζησαν στὴν ἐπίγεια ζωὴ ἐν μετανοίᾳ καὶ πίστει ἀγάλλονται ἐκεῖ ἀναμένουσαι τὴν μακαριότητα. Οἱ ἀμετανόητες ψυχές, ἀναλογιζόμενες τὰ κακὰ των ἔργα ἐλέγχονται καὶ κατακρίνονται ἀπὸ τὴ συνείδησίν των, τίς ἀπειλοῦν δὲ καὶ οἱ δαίμονες.

Ἀπομένει νὰ δοῦμε πῶς ζοῦν οἱ ψυχές. Πρῶτα-πρῶτα ζοῦν ὑπὸ διαφορετικῆς συνθήκης, ὅπως ἤδη εἶπαμε. Τῶν δικαίων ἀγάλλονται, τῶν ἁμαρτωλῶν πενθοῦν. Ὑστερα ζοῦν ἐν συνείδητῃ ζωῇ δηλ. μᾶς παρακολουθοῦν, μᾶς ἐνθυμοῦνται, ἴσως καὶ μᾶς βλέπουσιν. Γι' αὐτὸ καὶ ὑπάρχει στενὴ ἐπικοινωνία μαζί των. Εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς ἴδιας Ἐκκλησίας στὴν ὁποία ἀνήκουμε κι ἐμεῖς. Αὐτοὶ ἀνήκουν στὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, ἐμεῖς στὴ στρατευομένη. Ἀποτελοῦμεν μαζί των μία κοινωνία ἀγίων. Δὲν εἶναι ψυχροὶ θεατῆς τῶν τελομένων ἐδῶ, ἀλλὰ συμπαραστάτες. «Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν δι' ὑπομονῆς τρέχοντες τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα». Οἱ ἐξ αὐτῶν ἅγιες ψυχές πρεσβεύουσιν γιὰ ὅλους ἐμᾶς. Στους ἀγίους ἐδόθη «ἡ χάρις πρεσβεύειν ὑπὲρ τοῦ κόσμου» ὅπως μᾶς λέγει ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἡ Ἐκκλησία μας δὲν δέχεται τὸ Καθαρτήριο. Κατὰ τὴν Ρ.Καθολικὴ Ἐκκλησία ὅσοι βαρύνονται μετὰ συγγνωστὰ ἁμαρτήματα καὶ δὲν ἐπρόλαβαν νὰ καθαρισθοῦν μετὰ κάποιον ἐπιτίμιο, αὐτοὶ μπαίνουν στὸ Καθαρτήριο. Ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν ἔχει εὐαγγελικὴ κάλυψη, τὴν ἐδίδασκον παλαιοὶ αἱρετικοὶ ὅπως ὁ Φιλόπονος καὶ ὁ Ὀριγένης καὶ ἀντίκειται στὴν περὶ ἀτρέπτου τῶν ψυχῶν ἐκκλησιαστικὴ διδασκαλία δηλ. οἱ ψυχές δὲν μποροῦν νὰ μεταπηδήσουν ἀπὸ τὴ μία κατάσταση στὴν ἄλλη.

ΟΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΘΕΟΦΑΝΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Του όμ. Καθηγητού του Α.Π.Θ. κ. Κων. Π. Χααραλαμπίδη

Είναι γνωστό, ότι οι τοιχογραφίες του καθεδρικού ναού ή Μεταμόρφωση του Σωτήρα στη ρωσική πόλη Novgorod είναι οι μοναδικές σωζόμενες αυθεντικές τοιχογραφίες του Θεοφάνη του Έλληνα, έπιφανούς ζωγράφου του ΙΔ' αϊ. Όλες οι άλλες νωπογραφίες, οι οποίες σύμφωνα με τα χρονικά, έξετέλεσε ο ζωγράφος αυτός σε διάφορες ρωσικές πόλεις δεν έχουν έπιζήσει. Είναι επίσης γνωστό, ότι ένας όλοκληρος αριθμός εικόνων αποδίδεται στον Θεοφάνη, μερικές φορές περισσότερες, μερικές φορές λιγότερες, έξαρτώμενες από τις κρίσεις και τις δοκιμές των ειδικών έρευνητών. Δεν υπάρχει όμως κάποια αποδεικτική μαρτυρία που να υποστηρίζει τις παραπάνω θέσεις. Γνώμες ειδικών του τέλους του Κ' αϊ. ευνοούν την άποψη, ότι καμία από αυτές τις εικόνες σχετίζεται με τον Θεοφάνη τον Έλληνα.

Οι παρακάτω όμως αναφερόμενες εικόνες είναι σχεδόν αναμφίβολα έργα του μεγάλου αυτού καλλιτέχνη. Πρόκειται για την κυρία Μητέρα του Θεού και τον Χριστό, τη Μητέρα του Θεού, τον άγιο Ιωάννη τον Βαπτιστή και τον απόστολο Παύλο από τη Δέηση του καθεδρικού ναού ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου στο Κρεμλίνο της Μόσχας.

Υπάρχει μία μεγάλη διαφορά μεταξύ των τοιχογραφιών του Θεοφάνη και των εικόνων του. Αυτό οφείλεται όχι μόνο στη φανερή κατά πάντα άνομοιότητα καλλιτεχνικών τρόπων, αλλά και στις έντελως διαφορετικές έννοιες των απεικονίσεων, ή μάλλον της πνευματικής αντίληψης. Οι απεικονίσεις των τοιχογραφιών και των εικόνων του Θεοφάνη φαίνονται να έπιμαρτυρούν για τη δυνατότητα δύο διαφορετικών δρόμων της πνευματικής ζωής, που είναι άνοικτη στον άνθρωπο.

Οι τοιχογραφίες της Μεταμόρφωσης του Χριστού (καθεδρικός ναός) ένσωματώνουν τον αυστηρό, χωριστό τύπο του πνευματικού ζηλωτή. Όλες οι παραστάσεις, χωρίς έξαιρεση, είναι γεμάτες με αυστηρή άσκητικότητα, με μία κατάσταση πνευματικής σκέψης. Είναι ή

ένσωμάτωση του έσχατου, του άναχωρητικού και του μυστικού διαμαντιού της βυζαντινής πνευματικότητας. Δεν θα άπαριθμήσουμε όλους τους ειδικούς παράγοντες, μερικοί από τους οποίους είναι περισσότερο πρωτότυποι με σεβασμό στις παραδόσεις της βυζαντινής ζωγραφικής, με τη βοήθεια της οποίας ο Θεοφάνης έπέτυχε αυτό το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα. Τρεις από τους περισσότερο έντυπωσιακούς παράγοντες είναι το σκοτεινό καφέ της χρωματικής κλίμακας, το οποίο άπομακρύνεται από την πολυχρωμία του κόσμου και υπενθυμίζει άμμόδες περιοχές και γκρεμούς των άναχωρητικών έρημητηρίων στη Συρία και στην Αίγυπτο· οι θείες έέργειες, οι οποίες έμπνέουν σάρκα και μορφή με αίφνιδιες λάμψεις φωτός, σαν ένα θείο δώρο και τα στίγματα λευκού στις κόγχες των ματιών, που μεταδίδουν στην έκφραση μία άλλη κοσμικότητα, μία μυστική πληρότητα θεάς είναι οι άλλοι δύο παράγοντες.

Οι απεικονίσεις του Θεοφάνη χαρακτηρίζονται από ύψηλη πνευματική συγκεντρωτικότητα, προσεγγίζοντας τον ψυχολογικό έξτρεμισμό. Φαίνεται, ότι ένσωματώνουν όλική άυτοάπαρνηση, άπομόνωση και όλοκληρωτική μοναξιά. Πρόκειται για μία όλοκληρωτικά άτομική έπικοινωνία με τον Θεό. Αυτό φαίνεται πολύ κοντά σ' αυτά που έδίδασκε ο Γρηγόριος Σιναΐτης, μία πολύ προσωπική μυστική έμπειρία, περισσότερο έξατομικευμένη συναίσθηση στον όρθόδοξο άσκητισμό και μυστικισμό του ΙΔ' αϊ.

Ο άσκητικός πνευματικός τύπος που δημιουργήθηκε από τον Θεοφάνη τον Έλληνα, στην τέχνη του ΙΔ' αϊ. ήταν από τους σπάνιους. Είχε έμφανισθεί ένωρίτερα, ήδη στις αρχές του ΙΔ' αϊ., όπως στα ψηφιδωτά της Παναγίας Παμμακαρίστου (Fethiye Camii), πριν από το 1310, στις τοιχογραφίες του παρεκκλησίου της Μονής Χώρας (Kariye Camii), των έτων 1315-1321, και τα δύο στην Κωνσταντινούπολη, στην έκκλησία της Όδηγήτριας (Άφεντικό) στο Μυστρά και στην έκκλησία των Άγίων Δώδεκα Άποστόλων Θεσσαλονίκης, περίπου του 1315. Έξαιρετικό

παράδειγμα συνιστά ή μορφή του όσιου Δαβίδ εν Θεσσαλονίκη, δενδρίτη άσκητή, στο παρεκκλήσιο τής μονής Χώρας. Ουσιαστικά αυτή είναι ή άληθινή παράσταση ενός ήσυχαστή, συνδυάζοντας καλλιτεχνική ένσωμάτωση και σύγχρονη με την έπικράτηση του ήσυχασμού στον πνευματικό βίο του Βυζαντίου, στα πρώιμα χρόνια του ΙΔ' αϊ., κατά τή διάρκεια τής ζωής του άγιου Γρηγορίου του Σιναΐτη.

Τό έπόμενο παράδειγμα τέτοιας άπεικόνισης είναι μικρογραφία με παράσταση του Άγιου Ίωάννου του Θεολόγου πριν από τήν Άποκάλυψη σε χειρόγραφο τής Κ. Διαθήκης και του Ψαλτηρίου, του έτους 1330, φιλοτεχνημένο προφανώς στη Θεσσαλονίκη, με τά στοιχεία Συνοδική Βιβλιοθήκη Μόσχας, αρ. 407. Τό γεροντικό και άποξηραμένο πρόσωπο έχει τό χρώμα τής άμμου. Δέν υπάρχει ίχνος φυσικού κάλλους. Άντίθετα, τά χαρακτηριστικά του προσώπου, είναι άνεπαίσθητα και ή άτομική προσωπογραφία είναι κάπως «κρυμμένη». Αυτός που θεωρεί τά μεταφυσικά πράγματα, ό άναχωρητής, έχει ύπερβεί τον κόσμο και τις εύαισθησίες του και έχει άπομακρυνθεί από τις ματαιότητές του και τά δελεαστικά έξωτερικά κάλλη του. Αυτή ή έπιτυχής καλλιτεχνική ένσωμάτωση ενός όρθό-

δοξου γνωστικού και ήσυχαστή είναι σπάνια, όπως ή ζωγραφική άπεικόνιση του Δαβίδ εν Θεσσαλονίκη στη Μονή Χώρας.

Αυτός ό τύπος συνεχίζεται, φυσικά, στο δεύτερο μισό του ΙΔ' αϊ., στην έποχή του θριάμβου του ήσυχασμού, άν και ήταν σπάνιο και τότε. Για παράδειγμα αναφέρονται οι παραστάσεις των άγιων γερόντων Εύθυμίου, Παχωμίου και Άντωνίου τής μονής Παντοκράτορα στο "Άγιον Όρος, του 1360, ή ή άπεικόνιση του Ίσαάκ Σύρου σε μικρογραφία χειρογράφου, αριθ. 462, φ. 214 από τή Λάυρα του Άγιου Άθανασίου στο "Άγιον Όρος, του 1389.

Η βυζαντινή τέχνη τής ίδιας περιόδου, φυσικά έδημιούργησε και έντελώς διαφορετικούς τύπους άπεικονίσεων, άπομακρυσμένων από τον άυστηρό άσκητισμό. Αυτοί συνιστούν τό μεγαλύτερο μέρος τής τέχνης τής παλαμικής έποχής και έμπεριέχουν πολλές παραλλαγές. Όμως, όλοι άπ' αυτούς, κατά κανόνα, τείνουν προς τον κλασικισμό και παραμένουν με τις άπαιτήσεις τής ήσυχαστικής - παλαμικής περιόδου, με μία έντονη πνευματικότητα. Μεταξύ αυτών είναι μερικές λαμπρές δημιουργίες που δέν μπορούν να συμπεριληφθούν σε κάποια γενική κατηγορία. Άλλ' αυτές είναι όλιγάριθμες, μία μόνο παλάμη του χεριού.

Πρώτιστα υπάρχουν δύο εικόνες τής Θεοτόκου: ή Κυρία Μητέρα του Θεού και ή Μητέρα του Θεού από τή Δέηση του καθεδρικού ναού ό Εύαγγελισμός τής Θεοτόκου στο Κρεμλίνο Μόσχας. Και οι δύο θεωρούνται, όρθά, ότι είναι έργα του Θεοφάνη του Έλληνα. Άμφότερες έχουν φιλοτεχνηθεί με έντελώς έξαιρετική καλλιτεχνική ικανότητα. Και οι δύο έχουν όμοια έξωτερική εμφάνιση και μία άκτινοβολία, λαμπρή άπεικόνιση, που πλησιάζει πολύ στο περιεχόμενο. Ταυτόχρονα, όμως, υπάρχουν επίσης άξιοσημείωτες άτομικές διαφορές.

Στην Κυρία Μητέρα του Θεού τό κάλλος του προσώπου είναι τόσο θελκτικό, που είναι δύσκολο να μεταφέρει κανείς τό βλέμμα του μακριά. Άνθηρή και έξευγενισμένη, ισχυρή και τρυφερή, κλασικά ιεροπρεπής και ανθρώπινα ήπια, εύπλαστα τέλεια και κομψή, σ' όλες τις περιγραφές της, ή εικόνα έντυπωσιάζει με ένα πλήθος άποχρώσεων, πνευματικών και καλλιτεχνικών. Είναι ένας όλόκληρος κόσμος διαφόρων δυνατοτήτων, συνδυασμένος και έναρμονισμένος σε μία μοναδική άπεικόνιση. Όλοι οι παράγοντες είναι έντελώς άφανείς, ως ένα άποτέ-

λεσμα του οποίου ή ζωγραφική φαίνεται να μη είναι το έργο ενός ανθρώπινου χεριού. Αυτό είναι δυνατό μόνο, όπου υπάρχει πλήρης καλλιτεχνική τελειότητα. Η τελειότητα εδώ είναι τέτοια, που κάποιος την αντιλαμβάνεται ως μία αντανάκλαση της αρμονίας του παραδείσου.

Η πλαστικότητα της μορφής είναι άψογη, και ή ανεπαίσθητη λειότητα την κάμει έπουσιώδη και αλλάζει αντίληψη στη σφαίρα του ιδεώδους. Χρώματα και σκιές χρώματος άφθονούν. Δεν υπάρχει τίποτε άσκητικό ως προς τον χρωματισμό. Έντελως αντίθετα, έκθειάζεται ο θριαμβευτικός πλοῦτος του χρώματος στον κόσμο και στη ζωή. Συγχρόνως όμως, ή χρυσή ακτινοβολία της ζωγραφισμένης επιφάνειας δημιουργεί ένα είδος στιλπνού στρώματος, στο οποίο όλο το χρώμα προκαλεί τέλεια αρμονία.

Τους ίδιους παράγοντες και τα αποτελέσματα βρίσκουμε στη μέθοδο έφαρμογής των στρωμάτων χρώματος. Τα χρώματα είναι λεία, οι σκιές καλά λυωμένες και υπάρχει ρέουσα αρμονία παντού. Η μαλακή ακτινοβολία και ή λαμπρότητα της επιφάνειας είναι σαν καθρέφτης, που αντανάκλα το φως των ουρανίων σφαιρών.

Η στροφή του κεφαλιού σε σχέση με τον ισχνό λαιμό είναι ασυνήθιστη, ακόμη και περίεργη. Η συγκινητικότητα αυτή της μορφής δεν συγκρίνεται με τον κόσμο των ανθρώπινων αισθημάτων. Το έσωτερικό και το έξωτερικό φως που πληροί την απεικόνιση, ή λάμψη των ματιών και των χειλέων, ή χαρωπή βεβαίωση των λαμπρών και φωτεινών χρωμάτων, είναι ή αποθέωση, ίσως ενός μεγάλου ύμνου θείας χαράς, και ώδη μακαριότητας του ουρανού κόσμου.

Όλα αυτά εκφράζονται με την κλασική γλώσσα (τη συνήθη και την καταληπτή στον άνθρωπο του βυζαντινού κόσμου) και με ανθρώπινο σχήμα. Αυτό κατευθύνει σ' ένα πιθανό πνευματικό δρόμο προσανατολισμού, όχι προς τον άσκητισμό και το κατόρθωμα της απάρνησης του κόσμου, αλλά σ' ένα δρόμο στον κόσμο και δια μέσου του κόσμου, σ' ένα δρόμο συνδυασμένο με ανθρώπινες αξίες και ακόμη οδήγώντας στο φως.

Δεν μπορούμε να αποκλείσουμε την πιθανότητα, ότι ο Θεοφάνης έσκεμμένα επέλεξε μία τέτοια απεικόνιση και ένα τέτοιο καλλιτεχνικό ύφος. Ήταν αναμφίβολα οικείος με τη θεολογία του ήσυχασμού και πολύ πιθανώς έ γνώριζε τις

άρχές του, όχι μόνο από τη διδασκαλία των πνευματικών πατέρων και κηρύκων των ήμερών του, αλλά επίσης από τις απεικονίσεις, διατηρούμενες στη μνήμη αίωνων και πιθανώς επίσης από τα κείμενα των αρχαίων άσκητών μυστικών. Όλα αυτά έχουν αποτυπωθεί στις τοιχογραφίες του καθεδρικού ναού της Μεταμόρφωσης του Χριστού στο Novgorod, του 1378. Έ ζωγράφησε όχι μόνο τις ιστορικές προσωπογραφίες αλλά επίσης την ουσία της άσκητικής ζωής και του άσκητικού πνευματικού δρόμου.

Θα τολμήσουμε να ισχυρισθούμε, μολονότι έπιφυλακτικά, ότι ο Θεοφάνης ο Έλλην μπορούσε να είχε έσκεμμένα αποκηρύξει τον άσκητικό δρόμο στην τέχνη, διότι έ γνώριζε, ότι δεν μπορούσε να όδηγηθεί στη δημιουργία μιας λαμπρής απεικόνισης, ικανής να μεταβιβάσει το νόημα της υπέρτατης ευτυχίας, πεπειραμένης δια μέσου της γνωστικής αποκάλυψης και ζωηρά περιγραφόμενης από μυστικούς και ήσυχαστές όλων των εποχών. Στις εικόνες ζωγραφισμένες από τον Θεοφάνη, μετά τις τοιχογραφίες του Novgorod, κατά τη διάρκεια της διαβίωσής του στη Μόσχα και στην Kolomoia, άρχισε να ζωγραφίζει έργα, όπως τα παραπάνω. Χωριστά,

ἀπὸ τὴν εἰκόνα ἢ Κυρία Μητέρα τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ πρόγραμμα ἐνσωματώθηκε σαφῶς στὴν εἰκόνα τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ Δέηση τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ, ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.

Δὲν θὰ περιγράψουμε κάποια διαφορὰ στὶς ἀπεικονίσεις αὐτῶν τῶν εἰκόνων. Ἡ ἐξήγηση δίδεται ἀπὸ τὴν εἰκονογραφία τους, τὴ θέση τους στὴν ἐκκλησία καὶ τὸ μέγεθός τους. Ὅλα τὰ πρόσωπα λάμπουν, περισσότερο ἰσχυρὰ ἀπὸ ἄλλες ἀπεικονίσεις, τοιχογραφίες ἢ μικρογραφίες χειρογράφων, ἐκτὸς γιὰ ἓνα, δηλαδὴ τὸν Χριστὸ Παντοκράτορα σὲ εἰκόνα, στὸ Hermitage, τοῦ 1363. Καὶ δὲν εἶναι ἀπλά, ὅτι ὅλη ἡ μορφή εἶναι ἰσχυρὰ φωτισμένη, ὅτι ὑπάρχει ἀφθονία φωτός, ὅτι εἶναι σαφῶς ὀρατὴ ἔξω ἀπὸ τὰ ὑλικά πράγματα, ὅπως στὴν εἰκόνα τῆς Δέησης, ἢ ὅτι κατανοεῖται ὡς θαυμαστὸ φαινόμενο, τὸ ὁποῖο

μετασχηματίζει τὴν ὕλη καὶ τὴν κάμει νὰ λάμπει ἀπὸ μέσα της, ὅπως στὴν εἰκόνα τῆς Κυρίας Θεοτόκου. Τὸ κρίσιμο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἀκτινοβολία αὐτῶν τῶν ἀπεικονίσεων, ἡ ἰσχυρὴ ἡμιδιαφάνεια τῶν μορφῶν καὶ τῶν ματιῶν, ὡς ἂν αὐτὲς οἱ ἴδιες ἔχουν ἀποβεῖ πηγὴ ἄκτινοβόλου θείας ἐνέργειας.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μία ἀποψη τῶν ἀπεικονίσεών τους καὶ ἐντὸς αὐτῶν βρίσκεται τὸ μεγάλο θέμα τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ Βυζαντίου στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ ΙΔ' αἰ., τὸ ἡσυχαστικὸ-παλαμικὸ θέμα τῆς δυνατότητας ἐπικοινωνίας μὲ τὶς θείες ἐνέργειες, οἱ ὁποῖες μποροῦν νὰ μεταμορφώσουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ γήινα πράγματα.

Ἡ ἄλλη ἐξίσου ζωερὴ ἀποψη τῶν ἀπεικονίσεων τῶν δύο αὐτῶν εἰκόνων εἶναι ἓνας ὕμνος, ὁ ἰσχυρὸς καὶ ἀκόμη δυνατὰ ἀπηχώντας τὸ μεγάλο θέμα χαρᾶς καὶ φωτός. Εἶναι ἡ ὀρατὴ ἐνσωμάτωση τοῦ ὑπέρτατου φαινομένου τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἡ τελευταία πνευματικὴ κατάσταση τὴν ὁποία ὁ Ἰσαὰκ Σύρος καλεῖ τελειότητα, ὅταν ἡ κοσμικὴ θεία ἄρμονία ἀποκαλύπτεται σὲ μυστικὴ θεωρία καὶ ὁ ἄνθρωπος πληροῦται μὲ ἀνέκφραστη χαρὰ καὶ φῶς, ἀόρατο στὴ γῆ.

Ἡ καλλιτεχνικὴ προσωπογράφηση αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ φαινομένου εἶναι ἓνα μεγάλο σπάνιο γεγονός, ἂν ὄχι ἓνα θαῦμα. Δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ, ὅτι ὑπάρχουν πολὺ λίγα παραδείγματα. Ξεχωριστὰ ἀπὸ τὶς δύο εἰκόνες τοῦ Θεοφάνη, ποὺ ἔχουν ἀναφερθεῖ ἐδῶ, μποροῦμε νὰ παραθέσουμε μόνο δύο ἀκόμη περιπτώσεις, ἐξίσου ἐξαιρετικὲς σὲ σχεδιαστικὴ σύλληψη καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκτέλεση. Μία ἀπ' αὐτὲς εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορα στὴ Ρωσία, τοῦ 1363. Τὸ δεύτερο καὶ ἀκόμη περισσότερο ἀξιοσημεῖωτο καλλιτεχνικὸ φαινόμενο τῆς ἴδιας πνευματικῆς σημασίας εἶναι εἰκόνες τοῦ Ἀνδρέα Ρούμπλεφ, ἢ Δέηση τοῦ Zvenigorod καὶ ἡ Ἁγία Τριάδα.

Τὸ μήνυμα σ' ὅλες αὐτὲς τὶς εἰκόνες εἶναι ἡ λαμπρὴ πληρότητα τοῦ ὄντος, ἐμπουτισμένου μὲ τὴ θεία παρουσία καὶ γι' αὐτὸ ἀνυψωμένου στὰ ὑπερφυσικά ὕψη, ὅπου τὰ πάντα εἶναι ἡ τελειότητα, τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ.

Ἀκριβῶς αὐτὲς οἱ ἰδέες, φαίνεται, ὅτι ἐνσωματώθηκαν στὶς καλλιτεχνικὲς παραστάσεις τῆς ἡσυχαστικῆς-παλαμικῆς ἐποχῆς, στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ ΙΔ' αἰ., συσσωματωμένες μὲ πνευματικὴ δύναμη, ἀνθρώπινη ἐλπίδα καὶ καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα.

Τοῦ Πρωτ. κ. Βασιλείου Θερμοῦ

Ενας νέος κληρικός διατυπώνει ἕνα προβληματισμό σέ μάλλον δύσκολη γλώσσα, τήν ὁποία ὁμως θά προσπαθήσουμε νά προσεγγίσουμε καί νά ἀπλοποιήσουμε:

«Καθώς διάβασα τὸ περίφημο ἄρθρο σας στὸ περιοδικὸ Ἐφημέριος περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς (δια)μορφώσεως τῆς καρδιάς, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο μέ συγκλόνησε καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐξήγαγα ὡς συμπέρασμα εἶναι τὸ γεγονός ὅτι δέν μπορεῖ νά ἀρκεῖ μόνον μιὰ φαινομενολογικὴ μόρφωση τοῦ κλήρου γιὰ νά μαρτυρεῖ τὴν ἐποικοδομητικὴ γνώση τοῦ κληρικοῦ, ἀλλὰ

Ἄλήθεια θεολογικὴ καὶ ἀλήθεια ὑπαρξιακὴ

ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο χρειάζεται καὶ προκύπτει ὡς ὄντολογικὴ ἀνάγκη εἶναι ἡ προσωπικὴ σχέση τοῦ κληρικοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν λειτουργημάτων. Ἐσεῖς προσωπικὰ πιστεύετε ὅτι μιὰ εὐχαριστιακὴ σύναξη ἀποτελεῖ ἐνότητα ἐν τῇ μιᾷ Ἁγίᾳ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ; Οἱ σχέσεις εἶναι δομικὲς στὴ Θεῖα Λειτουργία ἢ κενωτικὲς; Ὅταν χαθεῖ τὸ ὑπαρξιακὸ ἀπὸ τὸ λειτουργικὸ «γίγνεσθαι» ποιὲς εἶναι οἱ συνέπειες;»

Φαντάζομαι ὅτι ἐκεῖνο τὸ σημεῖο τὸ ὁποῖο ἔδωσε ἀφορμὴ στὸν ἐπιστολογράφο ἦταν ἡ ἀναφορά μου στὴν ψυχικὴ ἐπαφὴ καὶ βαθύτερη κοινωνία κληρικοῦ καὶ πιστῶν ὡς προϋπόθεση γιὰ ἐπιτυχημένο κήρυγμα. Ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς μᾶς δίνει ἐναύσματα γιὰ μιὰ θεολογικότερη θεώρηση τῆς σχέσεως κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Τὸ ἐρώτημα ἂν μιὰ εὐχαριστιακὴ σύναξη ἀποτελεῖ ἐνότητα ἐν τῇ μιᾷ Ἁγίᾳ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, χρειάζεται προσοχή. Ἡ εὐχαριστιακὴ πράξις σαφῶς καὶ φανερώνει κάθε φορὰ τὴν ἐνότητα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' αὐτὸ δέν εἶναι ἀρκετό. Πρέπει

καὶ ἡ στάση καὶ προαίρεση καὶ βούλησή μας νά συμβαδίζουν σέ ἀρμονία. Μὲ ἄλλα λόγια, δέν ἀρκεῖ νά ἰσχυριζόμαστε στοὺς ἐκτὸς πὼς «ἡ Ἐκκλησία δέεται σέ κάθε Θεῖα Λειτουργία ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, τῶν ἀσθενούντων, τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως» κ.τ.λ. ὅπως συχνὰ πράττουμε γιὰ νά δείξουμε τὴν ὄντως πρωτοποριακὴ εὐρύτητα τῆς Λατρείας μας. Ἀπαιτεῖται ταυτόχρονα τὸ πραγματικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μας, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, νά δέονται κατὰ τὴν ὥρα τῆς Λατρείας μὲ τὰ λόγια τῆς.

Ἄν οἱ πραγματικοὶ συγκεκριμένοι ἄνθρωποι ποὺ συγκρότησαν τὸ ἐκκλησίασμα στὴ χθεσινὴ μας Λειτουργία δέν δεήθηκαν γι' αὐτὰ τὰ αἰτήματα, τότε ἡ Ἐκκλησία μας δέν δεήθηκε. Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη Ἐκκλησία ἐπὶ γῆς: τὰ μέλη τῆς. (Ἐξαιροῦμε τὴ διαρκὴ προσευχὴ τῆς θριαμβεύουσας). Δέν ὑπάρχει κάποια ἀόριστη Ἐκκλησία. Ἄν ἐμεῖς δέν τὸ πράξαμε, ἐπειδὴ ἤμαστε ἀφηρημένοι ἢ γιὰ ὅποιονδήποτε ἄλλο λόγο, τότε τὰ λόγια ἔμειναν κενά, μετέωρα.

Ἄλλο πράγμα, λοιπόν, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ πρόθεση τῶν λειτουργικῶν κειμένων καὶ ἄλλο ἡ σάρκωσή τους στὴ ζωὴ ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Νομίζω ὅτι αὐτὴ ἡ διαφορὰ ἐννοεῖται στὴν φράση τῆς ἐπιστολῆς «ὅταν χαθεῖ τὸ ὑπαρξιακὸ ἀπὸ τὸ λειτουργικὸ “γίγνεσθαι” ποιὲς εἶναι οἱ συνέπειες;» Τὸ λειτουργικὸ γίγνεσθαι ἀκολουθεῖ τὸν δρόμο του σταθερά, περισσότερο ἢ λιγότερο σωστὰ κατὰ περίπτωσιν, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα κατὰ καιροὺς θεολογικὴ ἀλήθεια. Τὸ ὑπαρξιακὸ γίγνεσθαι, ὁμως, ἔχει νά κάνει μὲ τὴ διάθεση τοῦ ἐκκλησιαζομένου, μὲ τὸ πόσο εἶναι ὑπαρξιακὰ ἀνοικτὸς ἀπέναντι στὴ Χάρη, μὲ τὸ πόσο προσφέρει τὸν ἑαυτό του νά γίνει «εὐχρηστο σκεῦος» σύμφωνα μὲ ἐκεῖνον τὸν θαυμάσιον ἀναβαθμὸ τοῦ πλ. β' ἤχου. Αὐτὴ ἡ ὑπαρξιακὴ ἀλήθεια καὶ ἐτοιμότητα εἶναι πὺν θά δώσει στὴ Λατρεία ζωντάνεια ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ συνέχεια τοῦ ἤθους τῆς ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Οἱ δικαιολογίες πὺν προβάλλονται ἐνίοτε πὼς ἡ συχνὴ παρουσία μας στὴ Λατρεία μᾶς ἀλλοιώνει μὲ τὸν καιρὸ αὐτομάτως, καταρρίπτονται μὲ μόλις διαβάσει κάποιος τὶς θέσεις τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστό-

μου περί τῶν προϋποθέσεων ὠφελείας τοῦ ἐκκλησιασμοῦ.

Ὅσο γιὰ τὶς «δομικές» σχέσεις ὑποθέτω ὅτι ὁ ἐπιστολογράφος ἐννοεῖ σχέσεις ἱεραρχίας καὶ ἐξουσίας ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴν προσήλωσή στὴ δομὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ εἰς βάρος τῶν προσώπων. Πράγματι, μέσα ἀπὸ ἐπιδράσεις ρωμαιοκαθολικὲς ἢ ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία ἔχει ὑποστῆ κάποια ἀλλοίωση τοῦ φρονήματός της, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τονίζεται συχνὰ σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ ἢ ὑπεροχὴ τῶν κληρικῶν ἀπέναντι στοὺς λαϊκοὺς, ἢ ὅποια ἔχει εἰσβάλει πρὸ πολλοῦ καὶ στὴ Λατρεία. Τὸ πόσο αὐτὴ ἢ νοοτροπία ἀπομακρύνει τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο εἶναι μᾶλλον περιττὸ νὰ τονίσουμε.

Ἐχει ὀρθὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι ὡς ἀντίδραση στὴν κληρικοκρατικὴ στάση ἀναπτύσσεται συχνὰ μία προτεσταντικὸν τύπου διεκδίκηση δικαιωμάτων τῶν λαϊκῶν. Φυσικὰ καὶ αὐτὴ ἐμφανίζεται τὶς περισσότερες φορὲς ἀθεολόγητη. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἀποφύγουμε αὐτὴ τὴν ἀτέρμονη διεκκυστίδα μεταξὺ τῶν δυῶ ἄκρων εἶναι ἡ πραγματικότητά τῶν «λειτουργημάτων» (δηλαδὴ χαρισμάτων) στὴν ὅποια ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀδελφός μας. Ἄλλ' αὐτὸ προϋποθέτει ὅτι ὁ κληρικὸς βλέπει τοὺς ἐνορίτες του ὡς φορεῖς Ἁγίου Πνεύματος, τὸ Ὅποιο λειτουργεῖ δι' αὐτῶν μέσα στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι τοὺς ποιμαίνει μὲ τρόπο ποὺ θὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν παρουσία Του μέσα τους ὥστε αὐτὴ νὰ καρποφορήσει («ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη...» καὶ τὰ λοιπά).

Ὅμως αὐτὸ εἶναι μία κουβέντα, ποὺ λέει καὶ ὁ λαός. Στὴν πράξη, τὸ νὰ αἰσθάνεται ὁ ποιμένας τοὺς λαϊκοὺς ἀδελφούς του ὡς φορεῖς Ἁγίου Πνεύματος συνεπάγεται ριζικὲς μεταβολές στὸν τρόπο διαποιμάνσεως, καμμιά φορὰ καὶ ὀδύνηρὲς γιὰ τὴν φιλαυτία ποὺ ἀναπόφευκτα ὡς ἄνθρωπο τὸν χαρακτηρίζει. Σημαίνει σεβασμὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἄλλου, ἐμπιστοσύνη στὴ διαφορετικότητά μὲ τὴν ὅποια βιώνει ἐκεῖνος τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν συνάντησή μαζί Του, ἀντίσταση στὸν πειρασμὸ νὰ κατευθύνουμε ἀσφυκτικὰ τὴ ζωὴ του, συνειδητὴ ἄρνηση νὰ δημιουργήσουμε δική μας «αὐλή» καὶ κάστα, νοιάξιμο γιὰ ὅσους περιπλανῶνται ἐκτὸς τῆς ποιμνῆς κ.ο.κ. Πολύ

ὀρθὰ, λοιπόν, ἀναφέρει ὁ κληρικὸς μας ὅτι ὁ ἀντίλογος καὶ τὸ ἀντίδοτο στὶς δομικὲς σχέσεις εἶναι οἱ κενωτικὲς.

Ἡ λέξη εἶναι παρμένη ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς κενώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸ ὅποιο Αὐτὸς «ἄδειασε» τὴ δόξα Του (χωρὶς νὰ ὑποστῆ ἀλλοίωση) καὶ ἔκρυσσε τὸ μεγαλεῖο Του προκειμένου νὰ ὑπηρετήσῃ τὴ σωτηρία μας ὡς πρωτότοκος ὁμοιοπαθὴς ἀδελφός. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πρότυπο καλοῦνται νὰ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ σχέσεις μας μὲ τοὺς πιστοὺς: ἄδειασμα ἀπὸ τὴν ἐγωκεντρικότητα καὶ τὴν ὅποιαδήποτε διεκδίκηση τιμῆς καὶ δόξας, «πλύσιμο τῶν ποδιῶν τους» (δηλαδὴ ὑπηρεσία στὶς ἀνάγκες τους), ἔξοδος ἀπὸ τὰ δικά μας αὐτονόητα γιὰ οὐσιαστικὴ συνάντησή μαζί τους, κατάκτηση τῆς ταπεινῆς ἀγάπης τὴν ὅποια μᾶς συμβουλεύει νὰ ἀποκτήσουμε ὡς μόνιμο σύντροφο ὁ γέροντας Ζωσιμᾶς στὸν Ντοστογιέφσκυ.

Συνεπῶς ἡ ποικίλη μὀρφωση τοῦ κλήρου δὲν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπὸ ἀλλὰ μέσο γιὰ νὰ ὑπηρετηθοῦν οἱ κενωτικὲς σχέσεις. Διότι μέσα ἀπὸ τὴν μελέτη (καὶ ὄχι μόνον, φυσικὰ) θὰ ἐμβαθύνουμε στὸ πέλαγος τῆς θείας ἀγάπης, θὰ κατανοήσουμε σαφέστερα τὴν ἀτέλεια καὶ ἀμαρτωλότητά μας, θὰ προαχθοῦμε σὲ καλύτερη γνώση τοῦ σημερινοῦ πολὺπλοκου ἀνθρώπου, καὶ θὰ ἐμπεδώσουμε τὴν πραγματικὰ Ὁρθόδοξη Θεολογία ἢ ὅποια ἀποφεύγει τὰ νοσηρὰ ἄκρα καὶ τέμνει τὴν χρυσὴ ὁδό.

Ὅλα τὰ παραπάνω δὲν εἶναι θεωρίες. Πρὸ καιροῦ βρέθηκα σὲ μία σύναξη νέων κάποιος ἐνορίας, προσπάθεια ποὺ μόλις ξεκινούσε. Ἐκεῖ διακονοῦσε τὴ φιλοξενία, μὲ τὸ χαμόγελο, μὲ φιλικὴ ἀγάπη καὶ ζεστασιά, ἕνας κληρικὸς τοῦ ὁποίου ἤμουν σὲ θέση νὰ γνωρίζω τὰ τεράστια οἰκογενειακὰ προβλήματα καὶ πόσο τὸν πονοῦσαν. Κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ τὰ ὑποπτευθεῖ ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ἡ στάση του πρὸς τοὺς νέους ἀδελφούς τοῦ Χριστοῦ ἦταν κενωτικὴ.

Τὰ ἐρωτήματά σας καὶ οἱ προτάσεις σας νὰ ἀπευθύνονται στὸν π. Βασίλειο Θερμό, Ἐρατοῦς 11, Παλλήνη 153 51 ἢ στὸ thermosv@otenet.gr.

Στό Κοιμητήριο

ΤΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ υπάγονται στους κατά τόπους δήμους ή κοινότητες και σε αυτά υπηρετούν με πρόταση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἐκτελοῦν τὰ ποιμαντικά τους καθήκοντα με ἔνθεο ζήλο καὶ ἱεροπρέπεια με σκοπὸ τὴν σωτηρία τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στὰ Κοιμητήρια εἶναι τελετουργικό, ποιμαντικό καὶ ἀποβλέπει σὲ τρεῖς συγκεκριμένους στόχους:

1. Στὴν τέλεση τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν 2. Στὴν πνευματικὴ συμπαράσταση καὶ στήριξη τῶν οἰκείων τοῦ θανόντος 3. Στὴν μαρτυρία

Ποιμαντικὴ Πενθούντων (β')

Τοῦ Πρωτ. κ. Σπυρίδωνος Λόντου

πίστεως καὶ ἐλπίδας περὶ τῆς κοινῆς Ἀνάστασης καὶ αἰωνίου ζωῆς.

Μὲ τὴν νεκρώσιμη Ἀκολουθία ἡ Ἐκκλησία ἐνώνει «ζῶντες καὶ νεκρούς» καὶ παρακαλεῖ τὸν Πανάγαθο Θεὸ «ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου».

Τὸ περιεχόμενο καὶ ἡ ψαλμωδία τῆς Νεκρώσιμης Ἀκολουθίας ἀποτελεῖ ἕνα πολῦτιμο θησαυρό. Τὸ ἱερὸ κείμενο, ἡ ἱερὴ ὕμνωδια παρουσιάζουν ἀφενὸς τὸ σύνολο τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴ ζωὴ, τὸ θάνατο, τὴν κοινὴ Ἀνάσταση καὶ τὴν αἰώνια ζωὴ τῶν χριστιανῶν καὶ ἀφετέρου δημιουργοῦν μοναδικὴ ἀτμόσφαιρα ψυχικῆς γαλήνης καὶ πνευματικῆς ἀνάτασης. Ἀπευθύνεται καὶ στους ζῶντες καὶ ἔχει διδακτικὸ χαρακτῆρα. Οἱ ἱεροὶ ὕμνογράφοι τῆς Ἀκολουθίας ἐξυμνοῦν τὴν ἀξία τῶν ἀγαθῶν τῆς αἰωνίας ζωῆς καὶ καταδεικνύουν τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἀναφερόμενος στὴν Ἀκολουθία αὐτὴ παρατηρεῖ εὐστοχα ὅτι ἀρχίζει μετὰ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός» καὶ συμπληρώνει ὅτι τὸ νὰ εὐλογοῦμε τὸ Θεὸ τὴν ὥρα αὐτὴ εἶναι ἀναγκαῖο, γιὰτὶ ὁδήγησε τὸν ἄνθρωπο στὸ τέλος

τῆς ζωῆς του καὶ δέχθηκε τὴν ψυχὴ του καὶ παρέδωσε τὸ σῶμα στὴ γῆ καὶ μετὰ τὸ σωματικὸ θάνατο μᾶς καλεῖ σὲ προσεκτικὴ ζωὴ καὶ μᾶς μεταθέτει ἀπὸ τὴν μάταια ζωὴ στὴν ἄλλη, τὴν αἰδίο καὶ μακαρία καὶ γιὰτὶ μετέτρεψε τὴν τιμωρία τοῦ θανάτου σὲ φιλανθρωπία. Κυρίως, ὅμως, εὐλογοῦμε τὸ Θεὸ, μᾶς λέγει, γιὰτὶ μετὰ τὴν ἐνσάρκωσή Του, τὸ Σταυρικὸ θάνατό Του καὶ τὴν Ἀνάστασή Του, μᾶς ἀνέστησε καὶ μᾶς ἔσωσε καὶ πάλι θὰ μᾶς ἀναστήσει καὶ θὰ μᾶς σώσει» (Migne 155,684A).

Ἡ προσεκτικὴ καὶ ἱεροπρεπὴς τέλεση τῆς Νεκρώσιμης Ἀκολουθίας εἶναι ἐπιβεβλημένη. Ὁ Ἱερεὺς στὸ τέλος μπορεῖ νὰ ἀπευθύνει ὀλιγόλεπτο μήνυμα ἀναστάσιμου χαρακτῆρα, νὰ ἀναλύσει ἕνα ἀπὸ τὰ ὑπέροχα ἰδιόμελα ἢ τὸ Ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα. Ἐπίσης, κατὰ τὸν ἀσπασμὸ τῶν συγγενῶν μπορεῖ νὰ σταθεῖ δίπλα τους ἀπευθύνοντας παρηγορητικούς λόγους καὶ νὰ τοὺς διανείμει τευχίδιο μετὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας περὶ Ἀναστάσεως καὶ αἰωνίου ζωῆς. Ἀκόμη ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ μπορεῖ νὰ τοποθετήσῃ σχετικὰ φυλλάδια ἢ βιβλία μετὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν στὸ θάνατο, στὴν Ἀνάσταση κ.λπ., τὰ ὁποῖα θὰ διανέμονται ἐλεύθερα.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ πρέπει νὰ δοθεῖ στὸ περιεχόμενο τυχόν ἐπικηδείων λόγων, οἱ ὁποῖοι πολλές φορές εἶναι κενοὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου καὶ πίστεως καὶ συνήθως καταπονοῦν τοὺς πενθοῦντες καὶ παρατείνουν τὴν θλίψη τους. Οἱ ὑπόλοιπες ἱερὲς Ἀκολουθίες ἐπίσης πρέπει νὰ τελοῦνται μετὰ τὴν ἀνάλογη προσοχὴ, σὰ νὰ ἦταν ὁ Ναὸς ἐνοριακός, ἀφοῦ πολλοὶ ἀδελφοὶ μας ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκκλησιάζονται στὸν Ναὸ τοῦ Κοιμητηρίου καὶ νὰ ἐπισκέπτονται παράλληλα τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν τους.

Πρωτίστως, ὅμως, ὁ Ἱερεὺς τοῦ κοιμητηρίου πρέπει νὰ συνειδητοποιήσῃ ὅτι δὲν εἶναι μόνο τελετουργός, ἀλλὰ κυρίως ποιμένας. Ἡ πνευματικὴ συμπαράσταση καὶ στήριξη τῶν οἰκείων τοῦ θανόντος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ τελειώνει ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία. Ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει νὰ προσεγγίσει τοὺς πενθοῦντες ἀδελφούς, νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ ξαναβροῦν

τήν πίστη τους και να έκδηλώσουν πλήρη εμπιστοσύνη στην πρόνοια του Θεού.

Πολλές φορές στην επιστροφή από τον ένταφιασμό οι συγγενείς απευθύνονται στον Ίερέα ζητώντας απαντήσεις σε θέματα πίστεως, μιās και όμολογουμένως υπάρχει πρόβλημα κατήχησης, ή και πρακτικά θέματα, όπως π.χ. για την τέλεση τρισάγιου κατά τις τρεις, έννέα και σαράντα ημέρες από την κείμηση του νεκρού. Ο Ίερεύς οφείλει να τους πλησιάζει διακριτικά, δείχνοντας μια στάση κατανοήσεως, αντιλαμβανόμενος τον ύποκειμενικό κόσμο τους και συναισθανόμενος τον πόνο της στιγμής και να τους εξηγήει κάθε άπορία τους, να τους δίνει το ανάσπασίμο μήνυμα, προσαρμόζοντας τον λόγο του ανάλογα με τον άκροατή του.

Μετά τον ένταφιασμό ή φροντίδα του Ίερέως του κοιμητηρίου για τους συγγενείς δέν πρέπει να σταματά. Οφείλει να τους ύπειθυμίζει ότι ή ταφόπλακα δέν είναι τó τέλος και πρέπει να μñν λησμονούν τον νεκρό τους, αλλά να τον μνημονεύουν και να του δίνουν έλεημοσύνες για την ανάπαυση τής ψυχής του. Να τους εξηγήσει ότι μετά τον ένταφιασμό του προσφιλοϋς τους προσώπου δέν πρέπει να έπέλθει λήθη και επάνοδος στην καθημερινότητα.

Μπορεί να τους μεταδώσει τους λόγους του Ίερού Χρυσοστόμου «ας δοϋμε τó μάταιο πού έχει μέσα ó τάφος, ας δοϋμε πώς διαλυόμαστε και ας διορθώσουμε τους έαντούς μας, ας δοϋμε πού καταλήγουμε και ας φροντίσουμε για τó τέλος». Μπορεί να τους δώσει πληροφορίες σχετικά με τις Άκολουθίες πού τελούνται στον Ναό, με τó ώρARIO λειτουργίας του Κοιμητηρίου, με τις ώρες πού μπορεί να προσέλθουν στο Γραφείο των Ίερέων κ.λπ.

Άκόμη ó Ίερεύς σε συνεργασία με τά Δημοτικά γραφεία μπορεί να ζητήσει πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τó συγγενικό περιβάλλον του θανόντος (διεύθυνση-τηλέφωνο) με σκοπό την αποστολή συλλυπητηρίων γραμμάτων ή καρτών, ένημερωτικών φυλλαδίων περι τής πίστεώς μας ή και προσκλήσεων σε καθιερωμένες μñνιαίες συνάξεις, έντος

του Ναού του Κοιμητηρίου, όπου θά μπορούσε να τους ένημερώσει σε θέματα πίστεως, αίρετικών κακοδοξιών και θά προσεύχονταν για την ύγεια και τή βοήθεια του Θεού στην δυσκολία πού αντιμετώπιζον.

Στις μέρες μας με την άμεσότητα τής ήλεκτρονικής άλληλογραφίας, μπορούμε να ανταλλάσσουμε ήλεκτρονικά τις θέσεις μας. Άκόμη τó διαδίκτυο και οι έφαρμογές του συνέβαλλαν σε μεγαλύτερη πρόοδο. Οί πενθοϋντες μπορούν να ανατρέχουν σε ήλεκτρονικές σελίδες, όπου θά συμμετέχουν σε συζητήσεις με σκοπό την στήριξή τους. Θά μπορούσαν, λοιπόν, και οι Ίερείς των κοιμητηρίων να δημιουργήσουν ανάλογη ιστοσελίδα όπου θά «ανεβάζουν» τις θέσεις τής Όρθόδοξου Έκκλησίας για τά θέματα θανάτου και ανάστασης.

Βέβαια ή πιό κατάλληλη στιγμή για την προσέγγιση είναι κατά την ώρα του νεκρωσίμου τρισάγιου. Ο Ίερεύς πρέπει να στέκεται στοργικά δίπλα στον πενθοϋντα και χωρίς ίχνος βιασύνης να άφουγκράζεται τον ψυχικό πόνο του και να τον ένισχύει. Είναι τουλάχιστον άκομψο τó γεγονός τής βιαστικής άπομακρύνσεως του Ίερέως μετά τó τρισάγιο, άκόμη και αν ó συγγενής του ζητά μια όποιαδήποτε πληροφορία. Οφείλει να δείχνει διαρκώς ένδιαφέρον να μαλακώσει τον πόνο του συγγενοϋς, γνωρίζοντας βέβαια ότι δέν θά καταφέρει να έξαλείψει τή θύμηση του νεκρού.

Η ειλικρίνεια των λόγων του, ή άνυπόκριτη αγάπη του, ή άγαθή προαίρεσή του και τó καλό του παράδειγμα προσφέρουν τά μέγιστα στον πενθοϋντα. Όμως ή πιό σημαντική πράξη από όλες είναι ή ιεροπρεπή παρουσία του.

Για να αποβάλουν, λοιπόν, οι πενθοϋντες την λύπη τους, ó Ίερεύς πρέπει να τους διδάξει την διδασκαλία τής Έκκλησίας μας περι τής αιώνιου ζωής τής άθανασίας τής ψυχής, τής αναστάσεως των νεκρών και τής Δευτέρας παρουσίας. Η Άνάσταση του Χριστού άποτελεί έχέγγυο και τής δικής μας άνάστασης και έχοντας την έλπίδα αυτή δέν πρέπει να λυπόμαστε (Α΄ Θεσ. 4, 14).

Ο παπα-Φώτης

Της Σταυρούλας Κάτσου - Καντάνη

Τά καλοκαίρια, γυρίζοντας την ελληνική ύπαιθρο συλλέγεις ένα πλήθος έμπει-

ριών, φορτίζεις τις μπαταρίες σου. Η φύση σ' αναπλάθει, έπουλώνει τις πληγές σου κι ένα πλήθος από πανηγυράκια στα ξωκλήσια που γιορτάζουν, οί παρακλήσεις του Δεκαπενταγούστου, ξυπνούν μέσα σου τον πόθο της σωτηρίας.

Σ' ένα τέτοιο πανηγυράκι ανταμώσαμε τον παπα-Φώτη. Η λειτουργία του, άληθινή μυσταγωγία, μās ανέβασε στον ούρανό, μās έδωσε μιá μικρή γεύση του παραδείσου. Τό σκηρικό ένα ταπεινό ξωκλήσι στην κορφή ενός λοφίσκου άπ' όπου ό φιδωτός δρόμος σ' ανεβάζει στις ελατόφυτες πλαγιές του Ταυγέτου. Άνήμερα του άγιου Παντελεήμονος, ζητώντας τό θεϊκό έλεος, είπαμε να λειτουργηθούμε. Τό χωριουδάκι μας στερούμενο πιά ιερέως, δέν είχε λειτουργία. Ούτε καμπάνα ούτε παπάς... Έτσι κατηγορίσαμε με τ' αυτόκίνητο στο γειτονικό χωριό (παλιό κεφαλοχώρι με τρεις ένορίες) που τώρα μετά βίας κρατούσε ένα γέροντα ένενηντάρη ιερέα, τον παπα-Γιάννη. Η έκπληξή μας όμως ήταν μεγάλη όταν κοντά στον παπα-Γιάννη, που λίγα χρόνια άργότερα έφυγε για την αιώνια πόλη, γνωρίσαμε τον παπα-Φώτη. Μεσήλικας, με ιδιαίτερη αγάπη μās καλωσόρισε με τό πέρας της λειτουργίας, μās έπιασε κουβέντα, άγκάλιασε τά παιδιά μας. Ο παπα-Φώτης μās άγκάλιασε. Έπιασε κουβέντα μαζί μας όπως με όλους τους ένοριτες του και τους παραθεριστές. Άστειεύτηκε με τά γεροντάκια, πείραξε τά παιδιά, μās ζέστανε με τις κουβέντες του. Λές κι άνοιξε τό ράσο του και μās τύλιξε μέσα, σαν μιá οικογένεια. Ο παπα-Γιάννης, ό ένενηντάρης ιερέας, δίπλα στον παπα-Φώτη, πεθερός και γαμπρός, οί πρεσβυτέρες πύο δίπλα, μητέρα και κόρη, κι ό λαός του Θεού, ό εύλογημένος λαός με τέτοιους ποιμένες.

Τό Σάββατο που μās έρχεται, πήρε τό λόγο ό παπα-Φώτης, όπως έχουμε πεί θά πάμε την έκδρομούλα μας. Θα ξεκινήσουμε κατά τις 7.00 τό πρωί από τον περίβολο της Παναγίας. Όλοι να έρθετε, θά σās περιμένω. Θα πάρετε μαζί σας τό ψωμί και τό τυράκι σας. Θα περπατήσουμε μέσα στο δάσος άπ' τό πίσω μονοπάτι, θά πάμε να προσκυνήσουμε στο άπέναντι έκκλησιάκι, στον "Αη-Θανάση. Νερό δέ χρειάζεται να κουβαλήσετε, γιατί φέραμε από μιá πηγούλα του δάσους. Έχει πιά μόνιμα νερό εκεί. Θα κουβεντιάσουμε, θά τραγουδήσουμε,

θα ψάλουμε την Παράκληση. Πριν πιάσει πολύ ζέστη θά γυρίσουμε. Όλους σās

περιμένω. Να πάρετε και τά έγγονάκια σας μαζί.

Δυστυχώς δέν μπόρεσα να πάω στην έκδρομή μαζί τους. Έμαθα όμως πώς συχνά οργάνωναν τέτοιες έκδρομούλες. Έμαθα πώς ό παπα-Φώτης έξωράισε σιγά σιγά όλα τά ξωκλήσια, τους άγόρασε καμπάνες που δέν είχαν, κουβάλησε νερό από τις πηγές του δάσους, φύτεψε δέντρα στους περιβόλους για ίσκιο, τοποθέτησε παγκάκια... μιά τό πύο σπουδαίο έξωράισε σιγά σιγά τους έμψυχους ναούς που ό Θεός του έμπιστεύτηκε.

Έμαθα ακόμη πώς ό παπα-Φώτης από νέος κρατούσε μέσα του την έπιθυμία της ιεροσύνης και πώς όταν κατάφερε και βγήκε στη σύνταξη -πριν ήταν έργαζόμενος σε κάποια ύπηρεσία της Άθήνας- δέν προτίμησε τις άνέσεις της Άθήνας και την ξεκούραση, μιά τον τράβηξε ό νεανικός του πόθος, ή προσφορά, ή ύπηρεσία του Κυρίου. Κι όταν κάποια άλλη χρονιά, περαστική άπ' τό γειτονικό χωριό, σταμάτησα να προσκυνήσω στο ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που θά γιόρταζε σε δύο μέρες, έμεινα έκπληκτη καθώς τον βρήκα με δύο ένοριτες ν' άσβεστώνει τους τοίχους της έκκλησίας που θά πανηγύριζε.

Έσκυφα ν' άσπαστώ τ' άσπρισμένο άπ' τον άσβέστη χέρι του. Συγχωρέστε με, συγχωρέστε με, ψιθύρισε..., εύπρεπίζουμε τό ναό μας. Θα σās περιμένουμε να έρθετε στο πανηγύρι μας, είπε, και μās κατευόδωσε. Τόν χειμώνα που νυχτώνει νωρίς και ξημερώνει άργά, που οί δρόμοι κλείνουν άπ' τον πάγο και τά χιόνια, που τά σπουργίτια κουρνιαάζουν να ζεσταθούν στα περβάζια μας, σκέφτομαι πολλές φορές τον παπα-Φώτη. Ένας σπουργίτης έρημικός που χουχουλιάζει την καρδιά του με την προσευχή, ένας στρατιώτης στο μέτωπο της ξεχασμένης ύπαιθρου, ύπηρετης στα λίγα γεροντάκια π' άπόμειναν, ακρίτες λές, μιās ξεχασμένης Ελλάδας.

Χτυπά την καμπάνα σ' έσπερινούς, σε λειτουργίες, σε ξόδια. Κάνει παρέα στους άγίους των ξωκκλησιών που ύπηρετεί, συνομιλεί μαζί τους, κρατά ζωντανή τη φλόγα της πίστης στις λίγες ψυχές που ό Θεός του έμπιστεύτηκε.

Ο παπα-Φώτης, ένας στρατιώτης της ελληνικής γής. Ένας διάπλατος ούρανος. Ένας άγγελος που φτερουγίζει στη γή.

Μοναχὸς Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΙ

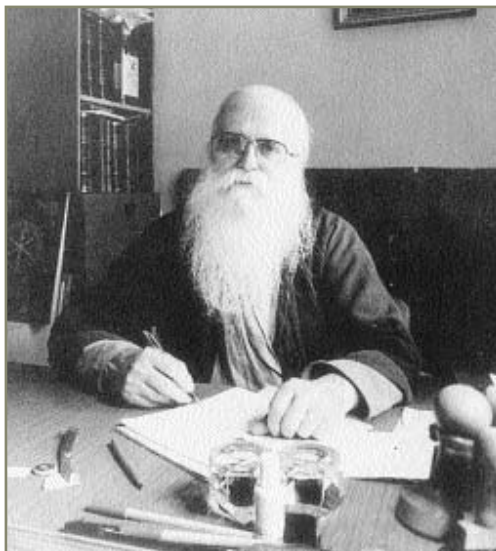
Ὁλοκληρώνοντας τὴν ἀναφορά στὸ ἔργο τοῦ ἀείμνηστου Γέροντα, μέρος τῆς ὁποίας δημοσιεύθηκε σὲ παλαιότερα τεύχη τοῦ «Ε» ἀναφερόμαστε στὸ τεῦχος αὐτὸ στὶς ἐκδόσεις τοῦ ἔργου του.

Οἱ ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ π. Γερασίμου ἐξαρτῶνται κυρίως ἀπὸ τὴν βούληση αὐτῶν οἱ ὅποιοι παρήγγειλαν τὴν Ἀκολουθία ἢ ὅποιο ἄλλο ὑμνογράφημα. Τὴν πρώτη καταγραφή ἐκδεδομένων Ἀκολουθιῶν ἔκανε ὁ καθηγ. Π. Β. Πάσχος, ὁ ὁποῖος τὸ 1971 ἀπαριθμῆι 126 ἐκδοθεῖσες Ἀκολουθίες, 43 παρακλητικούς κανόνες καὶ 17 χαιρετισηρίους οἴκους, ἔναντι 519 ἀνεκδότην ἔργων (βλ. Γεράσιμος Μον. Μικραγιαννανίτης. Μία τεσσαρακονταετία ὑμνογραφικῆς διακονίας, ἤτοι κατάλογος ἐκδομένων καὶ ἀνεκδότην Ἀκολουθιῶν καὶ Κανόνων αὐτοῦ (1930 - 1970), ἐν Ἀθήναις 1971 σελ. 17 - 39). Ἐκτοτε στὰ χειρόγραφα τοῦ γέροντος προστέθηκαν ἄλλοι 21 τόμοι ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἔργα του παλαιότερα ἢ νεότερα, τὰ ὁποῖα ἐκδόθηκαν. Κυρ-Ἰωάννου τοῦ ἐν Κρήτῃ (20 Σεπτ.) τὸ ἔτος 1936 ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Σχουνᾶ στὸν Βόλο μὲ πρόλογο τοῦ λόγιου Μητροπολίτη Μιλητοπόλεως Ἱεροθέου.

Πολλὲς Ἀκολουθίες γνώρισαν ἐπανειλημμένες ἐκδόσεις. Κάποια ἔργα τοῦ π. Γερασίμου μεταφράστηκαν καὶ σὲ ξένες γλῶσσες γιὰ χρῆση τῶν ἀλλογλώσσων χριστιανῶν ὀρθοδόξων (στὴν ἀγγλικὴ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου καὶ τῶν Ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης, στὴν ὀλλανδικὴ τῆς Ἀγ. Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης κ.ἄ.) Τελευταίως μεγάλη προσπάθεια μεταφράσεως ἔργων του γίνεται στὴν Γαλλία.

Ὁ γέρον Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης συνεχίζοντας τὴν ὑμνολογικὴ παράδοση τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καὶ βαδίζοντας στὰ ἴχνη

Τοῦ Αἰδέσ. κ. Γρηγορίου Νανακούδη

τῶν ὑμνογράφων αὐτῆς, ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ ἕως Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου δικαίως μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ἰσάξιος αὐτῶν ὄχι μόνο στὴν ποσότητα ἀλλὰ κυρίως στὴν ποιότητα τοῦ ἔργου του. Σὲ μιὰ ἐποχὴ, ὅπως αὐτὴ τοῦ Μεσοπολέμου, πού στὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας κυριαρχοῦσαν δυτικότερες μορφὲς ἔκφρασης (μουσικὴ, ζωγραφικὴ, ἀρχιτεκτονικὴ) ὁ γέρον Γεράσιμος ἔφερε τὴν πνοὴ τῆς Ἀθωνικῆς ἐρήμου καὶ μαζὶ μὲ

τοὺς ὑπολοίπους ἐκπροσώπους αὐτοῦ τοῦ «κινήματος» (Κόντογλου, Πεντζίκης κ.ἄ.) τὸ γνήσιο ὀρθόδοξο φρόνημα ξανά στὸ προσκήνιο, δημιουργώντας τὶς βάσεις γιὰ νὰ ἀναδειχθοῦν ἀντάξιοι διάδοχοι καὶ συνεχιστὲς τοῦ ἔργου του. Κλείνοντας τὸ ἀφιέρωμα αὐτὸ κρίνουμε σκόπιμο νὰ παραθέσουμε τὸν χαρακτηρισμὸ πού ἀπέδωσε στὸν γέροντα Γεράσιμο τὸ τμήμα Φιλολογίας τοῦ Δ.Π.Θ. ὅπως τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου καὶ τῆς Ὁσίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ ἐκδόσεις Ἀκολουθιῶν τοῦ γέροντος ἐπέδειξαν ἀρκετοὶ Μητροπολίτες ὅπως ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος (σὲ συνεργασία μὲ τὸν μακαριστὸ Πρωτοπρεσβύτερο π. Ἰωάννη Ράμφο), ὁ Κυθήρων Μελέτιος, ὁ Διδυμοτείχου Κωνσταντῖνος, ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων ὁ Β' κ.ἄ. Ἀρκετὲς Ἀκολουθίες καὶ Ἀπολυτικά συμπεριλήφθηκαν στὶς νέες ἐκδόσεις τῶν Μηναίων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» (Συμεῶν Ἀρχ. Θεσσαλονίκης, Γερασίμου Κεφαλληνίας, Γρηγορίου τοῦ Ε' κ.ἄ.). Εὐρύτατη λειτουργικὴ χρῆση ἀπέκτησε τὸ ἔργο του «Ἐνιαύσιος Στέφανος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας», τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ συλλογὴ Ἀπολυτικίων, Κοντακίων καὶ Μεγαλυναρίων ὅλου τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Τοῦ κ. Κωνσταντίνου Χολέβα

Οικουμενικότητα καὶ παγκοσμιοποίηση

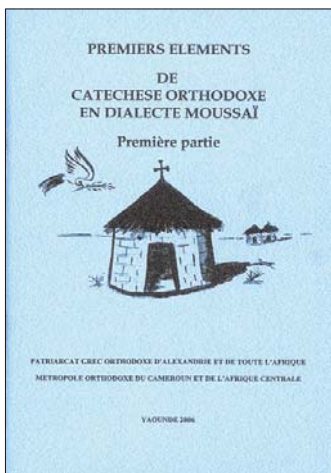
Ἡ ἑλληνικὴ λέξη *οἰκουμένη* γραμμμένη με λατινικούς χαρακτήρες εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖο ἐδρεύει στὴν Γενεύη. Μὲ ἀφορμὴ τὴν πρόσφατη ἐπίσημη ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου στὴν ἔδρα τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ Ὄργανισμοῦ, ὁ δημοσιογράφος τῆς ἔφημερίδος *Τύπος τῆς Κυριακῆς* κ. Γεώργιος Παπαθανασόπουλος ἔλαβε μία ἐνδιαφέρουσα συνέντευξη ἀπὸ τὸν κ. Γεώργιο Λαιμόπουλο, ἀναπληρωτὴ Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε., ἡ ὁποία δημοσιεύθηκε στὸ φύλλο τῆς 25-6-2006. Ἀναδημοσιεύουμε ἕνα χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα, τὸ ὁποῖο καταδεικνύει μεταξύ ἄλλων ὅτι ἡ Οἰκουμεικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ταυτίζεται μετὰ τὴν Παγκοσμιοποίηση. Λέγει ὁ κ. Λαιμόπουλος ἐξηγώντας τις θέσεις τοῦ Π.Σ.Ε.: «Υποστηρίζουμε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὴν εἰρήνην σὲ ὅλο τὸν κόσμον, ὑποστηρίζουμε τὴν κατάργηση τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Εἴμαστε ἐναντίον τῆς παγκοσμιοποίησης. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι πολιτικὲς θέσεις. Εἶναι λόγια τοῦ Εὐαγγελίου. Ἔχουμε κάνει ἔντονη κριτικὴ στὶς προτεσταντικὲς ἐκκλησίες ποὺ ἀφήρσαν κάθε πολιτισμικὸ στοιχεῖο τῶν ἀνθρώπων ποὺ τις ἀκολούθησαν στὴν Ἀφρικὴ καὶ στὴν Ἀσία. Ἡ ταυτότητα κάθε λαοῦ εἶναι ἀπολύτως σεβαστή. Ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι δίνουμε τὸ σαφὲς παράδειγμα. Ρῶσοι, Ἕλληνες, Ἀραβες, Ρουμάνοι, Γεωργιανοὶ κλπ. διατηροῦμε τὴν ταυτότητά μας, ἀλλὰ ἔχουμε πλήρη κοινωνία μεταξύ μας. Καὶ εἴμαστε κατὰ τῆς παγκοσμιοποίησης γιατί πέραν τοῦ ὅτι ἰσοπεδώνει τὰ πάντα καὶ στραγγαλίζει τὴν ταυτότητα τῶν λαῶν τείνει νὰ κάνει τὸ ἴδιο καὶ στὶς οἰκονομίες τῶν πτωχῶν χωρῶν».

Μνήμη Εὐγενίου Βουλγάρως καὶ Νικηφόρου Θεοτόκη

Δυὸ σπουδαῖες μορφὲς κληρικῶν, ποὺ ἐργάστηκαν ἀκόκως τὸν 18ο αἰῶνα γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ γιὰ τὸ Γένος, τίμησε στὶς 27 Ἰουνίου π.έ. ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων. Συγκεκριμένα διεξήχθη με ἰδιαίτερη ἐπιτυχία, στὸ Ἀμφιθέατρο τοῦ Ἰδρύματος Χρονίως Πασχόντων «ἡ Πλατυτέρα», διεθνῆς ἱστορικῆ-ἐπιστημονικῆ διάσκεψη ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητροπόλεως σὲ συνεργασία μετὰ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας. Ἡ διάσκεψη ἀσχολήθηκε μετὰ τις δυὸ ἱστορικὲς μορφὲς τοῦ Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, τοὺς λογίους Ἱεράρχες Εὐγένιο Βουλγάρη καὶ Νικηφόρο Θεοτόκη. Οἱ δυὸ Κερκυραῖοι λόγιοι σκιαγραφήθηκαν ἀπὸ τοὺς δώδεκα εἰσηγητὲς ὡς οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐκεῖνοι ἡγέτες, οἱ ὁποῖοι καλλιέργησαν τὸ «ἐλευθέρως σκέπτεσθαι», αὐτοὶ ποὺ βοήθησαν τὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ παράδοση νὰ μὴν ἔλθει σὲ σύγκρουση μετὰ τὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ νὰ ἀξιοποιήσῃ γιὰ παιδευτικούς λόγους τις ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος, διδάσκοντας σὲ σχολὲς καὶ καλλιεργώντας τὸν ὀρθόδοξο κλῆρο, ὅπως ἐπίσης καὶ ὡς προσηλωμένοι στὴν ἑλληνορθόδοξη παράδοση ἰδίως κατὰ τις διαμάχες μετὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Τέλος ἐπισημάνθηκε ἡ σύνδεση τῶν δυὸ μεγάλων μορφῶν μετὰ τὴν Ρωσία, στὴν ὁποία ὑπηρέτησαν καὶ οἱ δυὸ ὡς Ἐπίσκοποι. Εἰδικὰ γιὰ τὴν περίπτωση τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως, Ἐπισκόπου Σλαβινίου καὶ Χερσῶνος, πρέπει νὰ θυμίσουμε ὅτι ἐφέτος τὸ Μάιο συμπληρώθηκαν 200 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησή του. Εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρον νὰ υπογραμμίσουμε ὅτι οἱ δυὸ Κερκυραῖοι κληρικοὶ εἰσήγαγαν τις Θετικὲς Ἐπιστήμες μετὰ τὴν σύγχρονή τους μορφή στὰ Σχολεῖα τῶν ὑποδούλων Ρωμηῶν καταρρίπτοντας τὸν μῦθο ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἀντίθετη πρὸς τὴν διδασκαλία τῶν Ἐπιστημῶν.

Τεραποστολή στην γλώσσα Μουσσαί

Μία συγκινητική έπιστολή - ανακοίνωση της Τεράς Μητροπόλεως Καμερούν του Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ύπογεγραμμένη από τὸν ἱερομόναχο Δοσίθεο Ξηροποταμινό, μᾶς ἐνημερώνει ὅτι γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Τεραποστολῆς τυπώθηκε ἐκκλησιαστικό βιβλίο στὴν γλώσσα Μουσσαί. Ἡ ἐπιστολή ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Μετὰ ἀπὸ μία μεγάλη καὶ χρονοβόρα διαδικασία καὶ χάρις στὴν βοήθεια ἐνὸς Ἑλληνοσὶ ἀπὸ τὴν Γαλλία κατορθώσαμε καὶ μεταφέραμε μία τυπογραφικὴ μονάδα στὸ Καμερούν... Τὸ ὑποτυπῶδες τυπογραφεῖο στήθηκε στὸ χῶρο τοῦ Θεολογικοῦ Σεμιναρίου «Ὁ Ἅγιος Μάρκος» καὶ ἀρχίσαμε τὴν δουλειὰ μαζὶ μὲ τὴν ὁμάδα τῶν εἴκοσι σπουδαστῶν. Ἐκκρεμοῦσε ἡ ἔκδοση ἐνὸς κατηχητικοῦ φυλλαδίου, τὸ ὁποῖο ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότητα τοῦ χωριοῦ Μονγκὸρ Χάν-Χάν-Ἐν εἶχε μεταφράσει καὶ παραδώσει τὸν Φεβρουάριο τοῦ 2005 σὲ χειρόγραφη μορφή στὸν Μητροπολίτη μὲ τὴν παράκληση νὰ φροντίσει νὰ δακτυλογραφήθῃ καὶ φωτοτυπηθῇ γιὰ τὶς κατηχητικὲς ἀνάγκες ὄχι μόνον τῆς συγκεκριμένης ἐνορίας, ἀλλὰ καὶ δεκάδων ἄλλων χωριῶν ποὺ ἀνήκουν στὴ φυλὴ Μουσσαί καὶ μιλοῦν τὴ γλώσσα αὐτή... Ἐλλείπει διπλωτικῆς μηχανῆς διπλώσαμε ὅλα τὰ τυπογραφικὰ μὲ τὰ χέρια καὶ ἀρχισε ἡ διαδικασία τῆς ταξινομήσεως τῶν σελίδων, τῆς συρραφῆς καὶ κοπῆς τους... Μπορεῖ πλέον ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ Καμερούν νὰ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ κάνει μόνη τῆς μικρὲς κατηχητικὲς ἐκδόσεις, λειτουργικὰ κείμενα, καὶ νὰ γνωστο-

ποιήσει τὸν πλοῦτο τῆς ζωῆς τῶν Ἁγίων χωρὶς τὴ μόνιμη δυσκολία τῶν ὑπερβολικῶν τυπογραφικῶν ἐξόδων». Διαβάζοντας αὐτὲς τὶς γραμμὲς συνειδητοποιοῦμε ὅτι ἀκόμη καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 21ου αἰῶνος ὑπάρχουν ἀπομακρυσμένες Ὁρθόδοξες κοινό-

τητες ποὺ στεροῦνται ἀκόμη καὶ στοιχειωδῶν ἐργαλείων γιὰ νὰ στηρίξουν τὸ πνευματικὸ τοῦς ἔργο. Ἐμεῖς ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἄς εὐχαριστοῦμε τὸν Θεό, διότι μας παρέχει μεγαλύτερες ὑλικοτεχνικὲς διευκολύνσεις γιὰ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῶν κληρικῶν μας, καὶ ἄς προσευχηθοῦμε νὰ καρποφορεῖ τὸ ἔργο τοῦ Μητροπολίτου Καμερούν κ. Γρηγορίου στὸ μικρὸ, ἀλλὰ ἐνθουσιῶδες ποίμνιό του.

Οἰκονομία καὶ συγκατάβαση κατὰ τὸν Ἅγιο Νικόδημο

Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, τὸν ὁποῖο τιμοῦμε κάθε χρόνο στὶς 14 Ἰουλίου, ὑπῆρξε ἓνας ἐκ τῶν κορυφαίων Ὁρθοδόξων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων στὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἀπὸ τὸ ἔργο του «Ὁμολογία Πίστεως» παραθέτουμε ὀρισμένες χρήσιμες ἐπισημάνσεις τοῦ σχετικὲς μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ «κατ' οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν» ὡς πρὸς τὴν τήρησιν τῶν Κανόνων. «Δυὸ εἶδη κυβερνήσεως εὐρίσκονται ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἁγία Ἐκκλησίᾳ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος ὀνομάζεται Ἀκρίβεια, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζεται Οἰκονομία καὶ συγκατάβασις. ... Ἐπειδὴ γὰρ ἔρεις καὶ ταραχαὶ ἠκολούθησαν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν μνημοσύνων, τούτου χάριν ὁ κύρ Σωφρόνιος (σ.σ. Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης) σὺν τῇ περὶ αὐτὸν Ἁγίᾳ Συνόδῳ, πρόνοιαν ποιούμενός τοῦ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς ταραχὰς ταύτας μετεχειρίσθη τὸ δεύτερον εἶδος τῆς κυβερνήσεως, ἥτοι τὴν οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν καὶ ἐδιόρισε ὅτι ἀπαραιτήτως νὰ γίνωνται τὰ μνημόσυνα εἴτε ἐν Σαββάτῳ εἴτε ἐν Κυριακῇ... Καὶ διὰ νὰ τὸ πῶ καθαρώτερα, ἐὰν ἐσὺ ἀδελφέ, θέλῃς νὰ ποιῆς τὰ μνημόσυνα ἐν Κυριακῇ, φυλάττων τὴν Οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγκατάβασιν, ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ σὲ παρατηρῶμεν καὶ νὰ σὲ κατηγορῶμεν διὰ τοῦτο οὔτε νὰ σὲ βιάζωμεν νὰ τὰ κάμῃς ἐν Σαββάτῳ. Καὶ ἀντιστρόφως ἐὰν ἡμεῖς ποιῶμεν τὰ μνημόσυνα ἐν τῷ Σαββάτῳ, φυλάσσοντες τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, ἐσὺ δὲν πρέπει νὰ μᾶς παρατηρῆς διὰ τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ νὰ μᾶς ἐπαινῆς».

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

(Οι έπιστολές απηχούν αποκλειστικά απόψεις των υπογραφομένων)

Πρὸς τὴν Διευθύντρια Ἐκδόσεως
τοῦ Περιόδ. «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»
Κ. Χατζηφώτη.

Ἄγαπητὴ κ. Χατζηφώτη,

δὲν πρόκειται νὰ κάνω τὸν ὑπερασπιστὴ τοῦ π. Β. Θερμοῦ, γιατί ἀφενὸς πιστεύω ὅτι δὲν ἔχει τέτοια ἀνάγκη ὁ π. Β. – ὡς δεινὸς Θεολόγος τὰ καταφέρνει ἄλλωστε μιά χαρὰ μόνος του–, ἀφετέρου τὰ γραπτὰ του εἶναι τέτοια πού ἀπὸ μόνα τους καθιερώνονται, γιατί ἐκφράζουν αὐτὸ πού εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ κοινὴ λογικὴ κάθε πιστοῦ ἀνθρώπου. Ἀπλῶς θέλω νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μου στὸν π. Βασίλειο πού μὲ τὰ κείμενά του, πού ἀποτυπώνουν τὴν ἀγωνία ἑνὸς ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ διάφορα ἀνορθόδοξα ὑπάρχοντα στὸν ὀρθόδοξο χῶρο, προκαλεῖ καὶ ἐμένα σὲ μιά πιὸ συνειδητὴ μετοχὴ στὸ γεγονός τῆς πίστεως, ὅπως καὶ ἐκφράζει μὲ λόγο γνώσεως αὐτὸ πού θὰ ἤθελαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι κληρικοὶ μας νὰ ἐκφράσουν καὶ γιὰ διαφόρους λόγους ἀδυνατοῦν. Ἔτσι ὄχι μόνον δὲν νιώθω θιγμένος ἀπὸ ὅ,τι γράφει ὁ π. Β., ἀλλ' ὅπως εἶπα αισθάνομαι εὐγνώμων καὶ ἰδίως γιὰ ἐκεῖνα τὰ γραπτὰ του πού ἔρχονται μὲ πόνο νὰ θέσουν κάποιον ἐρωτηματικὸ στὴν «ἀγιότητά» μου, στὴ μονίμως γνήσια ἱεραποστολικὴ μου προσφορὰ κ.λπ., πράγματα πού εὐκόλα μποροῦν νὰ μὲ ὀδηγήσουν σὲ μία φαιρισαϊκὴ καύχηση. Μὲ ἄλλα λόγια κείμενα πού βοηθοῦν στὴν ψαύση τῶν ἀπολύτων δεδομένων τῆς «καλωσύνης» μου καὶ συνεπῶς στὴ δημιουργία συνθηκῶν θραύσεως αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀναδυθεῖ ὁ ἀληθινὸς καὶ χαρισματικὸς ἐν Χριστῷ ἑαυτός μου, εἶναι κείμενα γιὰ μένα ὀδυνηρῶς χαροποιὰ καὶ ἐν γενναιοτήτι εὐαπόδεκτα. Τὸν εὐχαριστῶ λοιπὸν καὶ τὸν εὐγνωμονῶ βαθύτατα, εὐχομαι δὲ νὰ συνεχίσει ἀκόλυντα καὶ μὲ φόβο Θεοῦ τὸ ἔργο πού ἤδη ἔχει ἀναλάβει καὶ στὸ ὅποιο μὲ ἐπιτυχία ἀναλώνεται.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴ φιλοξενία

π. Γεώργιος Δορμπαράκης
ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Παρασκευῆς
Καλλιπόλεως Πειραιῶς

Ἄλιμονό μου, ἂν καταλάβει ὁ ἄλλος
ὅτι μὲ πίκρανε. (Γερόντισσα Γαβριηλία).

Σεβαστοὶ πατέρες,
Ἄξιότιμη κα Χατζηφώτη,

Σὰς γράφω τὶς γραμμὲς αὐτές ἀπὸ ἕναν μαγευτικὸ τόπο τῆς πατρίδας μας.

Καὶ σὰν ἀνοιξά τὸ παράθυρό μου, ἔπεσε τὸ βλέμ-

μα μου σὲ μερικὸς ἀγρότες πού θέριζαν. Μοῦ ἤλθαν τότε στὸ νοῦ τὰ συγκινητικὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ μας γιὰ τὶς «Λευκὲς Χῶρες» (Ἰω. 4, 36), καὶ τὴ σοβαρὴ ἐργασία πού μᾶς περιμένει. Ἄλλὰ καὶ μιά ἄλλη ἱστοριοῦλα μὲ συγκομιδὴ, καρπὸς καὶ σιτάρια. Σὰς τὴν παραθέτω:

Ἡ καλύτερη ἐνορία

Δὲν εἶναι ἀσυνηθιστὸ πράγμα ἡ ζηλοτυπία ἀνάμεσα στοὺς χριστιανούς· ἀκόμα καὶ γιὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα.

Κάποτε δύο χριστιανοὶ συζητοῦσαν γιὰ τὶς ἐνορίες τους. Ὁ καθένας τους ἐξυμνοῦσε περισσότερο τὴ δική του. Κι ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν νὰ συμφωνήσουν, ρώτησαν ἕναν σοφὸ γέροντα πού περνοῦσε, γιὰ νὰ λύσει αὐτὸς τὴ διαφορά τους.

- Ποιὰ ἀπὸ τὶς δύο ἐνορίες εἶναι τελικὰ καλύτερη;

Τοὺς ἀπάντησε γαλήνια ὁ γέροντας:

- Χαίρομαι, πού βάλατε στὴ συζήτηση τὴ λέξη «τελικά». Κάπως ἔτσι προσπαθῶ νὰ βλέπω τὰ πράγματα τῆς ζωῆς· μὲ τὴν προοπτικὴ τοῦ τέλους. Ἦ μάλλον, τῆς Αἰωνιότητος. Ὅμως γιὰ νὰ ἔλθω στὸ ἐρώτημα, θὰ σὰς πῶ μόνον μιά ἱστορία τῆς καθημερινῆς μου ζωῆς:

«Μὲ τὸ γιό μου σαράντα χρόνια τώρα κουβαλᾶμε σιτάρι στὸν ἴδιο μύλο. Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά μας. Γιὰ νὰ πάει, λοιπὸν, κάποιος στὸ μύλο ὑπάρχουν δύο δρόμοι. Ὁ μυλωνὰς ὅμως –πιστέψτε με– ποτὲ δὲν μὲ ρώτησε ἀπὸ ποιοῦ δρόμο πῆγα τὸ σιτάρι – εἶναι τόσο ἀδιάφορο γι' αὐτόν. Πάντα ὅμως θὰ μὲ ρωτήσῃ: «Εἶναι καλὸ τὸ σιτάρι πού μοῦ ἔφερες νὰ ἀλέσω;»

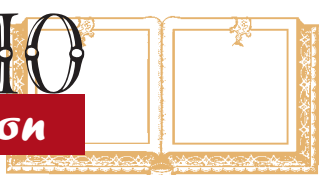
Καὶ ὁ νοῦν, νοεῖτω!

Ἔνας ἀναγνώστης ὄλων αὐτῶν πού γράφονται τελευταῖα στὴ στήλη, πού κάνουν τὸν Διάβολο νὰ χασκογελᾷ καὶ νὰ χάσκει

Σ.Σ. Τὸ ὄνομα καὶ ἡ διεύθυνση τοῦ συντάκτη τῆς ἐπιστολῆς εἶναι γνωστὴ στὸν «Ε», ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμία του δὲν δημοσιεύεται. Ἄλλωστε, θέλουμε νὰ πιστεύουμε, ὀλοκληρώνει μὲ τὸν πλέον οὐσιαστικὸ καὶ ὀρθόδοξο λόγο τὴ συζήτηση πού ἔγινε σχετικὰ μὲ τὶς «Σελίδες ποιμαντικῆς ἐπιγνώσεως». Ὁ καλόπιστος καὶ διακριτικὸς διάλογος ἐξυπηρετεῖ τὴ γνώση, τὴν κατανόηση, τὴν καταλλαγὴ καὶ βέβαια τὸν Πολιτισμό. Οἱ σελίδες τοῦ «Ε» εἶναι ἀνοικτὲς γιὰ διάλογο μὲ νέα θέματα καὶ προβληματικὲς. Σὰς περιμένουμε καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε.

ΒΙΒΛΙΟ

παρουσίαση

Ἄρχιμ. Χριστοφόρου
Γ. Σατυρόπουλου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ

Ἡ Θεία Εὐχαριστία
κέντρον
τῆς Ποιμαντικῆς
Διακονίας

Ἐκδόσεις Ἄθως

Ὁ συγγραφέας εἶναι γνωστός ἀπὸ τὴ μακροχρονιὰ διακονία του στὸ θυσιαστήριο καὶ τὴν ἐνορία καὶ τὰ παλαιότερα συγγραφικὰ του ποιήματα, πού περιστρέφονται γύρω ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ καὶ τὴν ποιμαντικὴ διακονία στὸν σύγχρονο κόσμον. Μὲ τὸ νέο βιβλίον του ἐπιχειρεῖ νὰ δώσει μὲ τρόπο σαφῆ, τόσο στοὺς εἰδικούς ὅσο καὶ τὸ εὐρύτερο κοινό, τὴ σημασία τῆς Θείας Εὐχαριστίας στὴν Ποιμαντικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας

καὶ τὴν ἀνάγκη στὴν ἐπιστροφή στὴ γνήσια Εὐχαριστιακῆ-Ἐκκλησιαστικὴ ζωή, πού ἐκφράζεται μὲ πολλοὺς τρόπους. Τὸ ἔργο, πού συνοδεύεται ἀπὸ πλούσια βιβλιογραφία, συγκεφαλαιώσῃ στὰ γαλλικὰ καὶ ἐπιλογή ὕμνων τῆς Θ. Λειτουργίας, οἱ ὁποῖοι ψάλλονται ἀπὸ τὸ συγκεντρωμένο λαὸ τοῦ Θεοῦ, χωρίζεται σὲ δύο μέρη μὲ δύο κεφάλαια τὸ καθένα. Τὸ πρῶτο μέρος ἀναφέρεται στὸν «εὐχαριστιακὸ χαρακτήρα τῆς Ποιμαντικῆς Διακονίας καὶ τὴν τελεσιουργία τοῦ Μυστηρίου ὡς ἀποκλειστικὴ ἀρμοδιότητα τῆς Ἱερωσύνης». Τὸ δεύτερο ἔχει ὡς θέμα τὴν «Ποιμαντικὴ Διακονία ὡς προσφορά καὶ κοινωνία ἀγάπης τοῦ ποιμένου πρὸς τοὺς ποιμενομένους καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιμαντικῶν διακονημάτων κατὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας». Ἰδιαίτερη βαρύτητα προσδίδει στὸ βιβλίον ἢ πρόταση ἀπὸ τὸν συγγραφέα συγκεκριμένων μέτρων καὶ μέσων ὥστε ὅσα προτείνονται νὰ μὴν μένουν θεωρητικὲς σκέψεις ἀλλὰ νὰ γίνονται πράξη στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωή. Αὐτὸ μαρτυρεῖ τόσο τὴ γνώση ὅσο καὶ τὴ βιωμένη ἐμπειρία ἐνὸς καλοῦ λευίτη πού ἀγωνιᾷ γιὰ τὸ ποίμνιόν του, ὅπως εἶναι ὁ πατήρ Χριστοφόρος. Εὐχόμεσθε τὸ βιβλίον του νὰ προσεχθεῖ καὶ νὰ ἀποτελέσει στήριγμα γιὰ τοὺς νέους ἰδίως κληρικούς ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε σκεπτόμενο χριστιανό.

I. M. XATZHΦΩTHΣ

ΔΙΣΚΟ

παρουσίαση

«Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ»

Ἡ Παναγία στὴν Ὁρθόδοξη
Λατρεία καὶ στὸ Δημοτικὸ
Τραγούδι

ΧΟΡΩΔΙΑ & ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΝΕΩΝ
«ΑΝΘΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ»

Ἐπιμέλεια: Πρωτ. Γ. Τζάβλας

«Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων / τῶν θλιβομένων ἢ χαρὰ, / χριστιανῶν ἢ προστάτις»

Ἡ μεγάλη ἀγάπη καὶ ὁ βαθὺς σεβασμὸς τοῦ πιστοῦ λαοῦ στὴν Παναγία ἀποτυπώνονται στὴν ὕμνογραφία, στὴ λαογραφία, στὴν τέχνη καὶ στὴ λατρεία. Πρὸς τιμὴν τῆς φιλοτεχνήθηκαν πλῆθος ἱερῆς εἰκόνες ἀλλὰ καὶ ὕμνοι, τροπάρια, Ἀκολουθίες

καὶ δημοτικὰ τραγούδια ἔχουν τὴν ἀναφορὰ τους στὴ Θεομήτορα. Ἐνα ἀφιέρωμα στὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, τὴν Κυρία τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, τὴν Παναγία, ἀποτελεῖ ἡ ἐντυπωσιακὴ μουσικοφιλολογικὴ ἔκδοση «Ὁ Γλυκασμὸς τῶν Ἀγγέλων» τῆς χορωδίας καὶ τῆς ὀρχήστρας Νέων «Ἄνθη τῆς Πέτρας» πού ἐπιμελήθηκε ὁ πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τζάβλας. Πρόκειται γιὰ ἕνα πολυτελὲς λεύκωμα 240 σελίδων πού συνοδεύεται ἀπὸ 2 CD. Στὸν πρῶτο ψηφιακὸ δίσκον περιλαμβάνονται λαϊκοθησκευτικοὶ καὶ βυζαντινοὶ ὕμνοι καθὼς καὶ ἐνόργανα κρατήματα. Στὸν δεύτερον δίσκον περιέχονται δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ τὴ μουσικοποιητικὴ παράδοση τῶν Ἑλλήνων, πού τὴν τραγουδῆσαν γλυκὰ καὶ τῆς ἐπλεξαν ἐγκώμια: *Κυρά μου Πορταῖτισσα, ἔβγα ἴπὸ τὸ θρόνι σου νὰ ἰδεῖς χαρὲς πού γίνονται, ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλή σου. Παναγιά Παρηγορήτρα, παρηγόρα καὶ βοήθα. Παναγιά μου, Παναγιά μου, θάρρος καὶ παρηγοριά μου.*

«Προσφέρουμε τοῦτο τὸ ἔργο σὲ ὅλους ἐσᾶς πού ἀγαπᾶτε τὴν Παναγία, τοὺς ὕμνους καὶ τὰ τραγούδια τῆς» (Μητροπολίτης Πέτρας καὶ Χερρονήσου Νεκτάριος).

MARINELLA POLYZOHI

«Τῶν Ἁγίων Πατέρων ὁ χορός..»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

(Ματθ. 5,14-19)

Τὴν σημερινὴ Κυριακὴ ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμη τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία συνεκλήθη τὸ 451 στὴν Χαλκηδόνα. Στὴν σύνοδο αὐτὴ οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι Πατέρες μέλη τῆς ἐξέφρασαν μὲ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ Ὁρθόδοξο δόγμα, τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὲ τρόπο λιτὸ καὶ σαφὴ διευτύπωσαν στὸν περίφημο Ὅρο τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας τὴν πίστη γιὰ τὴν θεία καὶ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ.

Στὴν λατρευτικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας συνδέθηκε μὲ σοφὸ θεολογικὸ τρόπο τὸ ἔργο τῶν Πατέρων καὶ οἱ ἀποφάσεις τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μὲ τὸ περιεχόμενο τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ (Ματθ. 5,14-19) μιλά γιὰ τὸ «φῶς» τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, τὸ «φῶς» τῆς κοινωνίας τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ποὺ φωτίζει, ἀγιάζει καὶ τελικὰ σώζει ὅλη τὴν Οἰκουμένη. Τὸ «φῶς» τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ φωτίζει τὰ πάντα καὶ προσφέρει τὴν ἀγάπη σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ ἅγιοι Πατέρες δέχτηκαν τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὀρθοτόμησαν τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μὲ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἀγιωσύνης τοὺς ἔγιναν οἱ πολυφῶτοι ἀστέρεις καὶ διδάσκουν στοὺς πιστοῦ. Ἐχει δὲ εὐστοχα λεχθεῖ ὅτι ἡ ὑπαρξὴ τους ἔχει γίνει «φῶς Χριστοῦ» ποὺ φωτίζει ὅλο τὸν κόσμο.

Ἄν ἐξετάσει κανεὶς τὴν εὐαγγελικὴ περικοπὴ εὐκολὰ θὰ διαπιστώσει ὅτι τὸ περιεχόμενό της ἐκφράζει πλήρως τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκτινοβολοῦν μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν διδασκαλία τους τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ βλέπουν τὰ καλὰ τους ἔργα καὶ δοξάζουν τὸν Θεὸ καὶ ταυτόχρονα ἡ παρουσία καὶ ὁ βίος τους εἶναι σὰν μιὰ περιβλεπτὴ πόλη ποὺ εἶναι κτισμένη ἐπάνω στὸ βουνό.

Ἡ φωτεινὴ παρουσία τῶν Πατέρων διέλυσε τὸ σκοτάδι τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν αἱρέσεων καὶ διέσωσαν μὲ τὴν διδασκαλία τους τὴν ἀλήθεια τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ τῆς ἀλήθειας τῆς λυτρώσεως ποὺ προσφέρει ὁ Θεάνθρωπος Χριστός. Πολεμώντας, οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνό-

Τοῦ Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μουτάφη, Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Μ. Ξάνθης

δου τὴν αἰρετικὴ διδασκαλία τοῦ πρεσβυτέρου Εὐτυχοῦς, ὁ ὁποῖος ἀμφισβητοῦσε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν φέρει στὴν ὑπόστασή του τὴν θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ ὅτι ἡ θεία φύση ἀπερρόφησε τὴν ἀνθρώπινη. Οἱ Πατέρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διέγνωσαν ὅτι στὴν ἐπικίνδυνη αὐτὴ αἰρετικὴ διδασκαλία ἀμφισβητεῖται πλήρως καὶ στὴν οὐσία τῆς ἡ δυνατότητα τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐτυχοῦς δὲν ἦταν ἐπομένως μιὰ θεωρητικὴ, θεολογικὴ ἀντιπαράθεση ποὺ ἐνδιέφερε μόνο τοὺς θεολόγους, ἀλλὰ ἐπηρέαζε ὅλο τὴ ζωὴ καὶ τὴν σωτηρία τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ὁμολογία τῆς Συνόδου ὅτι ὁ Χριστὸς ἔχει τέλεια θεία καὶ τέλεια ἀνθρώπινη φύση ἐνωμένες ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως στὴν ὑπόστασή Του δὲν ἦταν ἓνα ἀπλό θεωρητικὸ ἢ καὶ διανοητικὸ ἐπιχείρημα, ἀλλὰ ἀποτελοῦσε τὴν βάση γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Οἱ αἰρετικοὶ μονοφυσῖτες τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ σημερινοί, ἀρνοῦμενοι τὴν μία ἀπὸ τις δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, ἀρνοῦνται καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου, ἀκολουθώντας τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, θεωροῦσαν ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση τῆς διφυσῆς μιᾶς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου σημαίνει ὅτι μόνον ὁ ἀνθρώπος Χριστὸς δὲν θὰ εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ σώσει τὸν ἀνθρώπο καὶ ἐπίσης ὅτι μόνον ὁ Θεὸς Χριστὸς δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐπικοινωνήσει μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀδύνατη.

Ὁ Ὅρος τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας ἀποτελεῖ σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ στὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σωτηρία. Τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου Χριστοῦ δὲν ἐπιδέχεται κατάτμηση καὶ μερισμὸ. Ὁ «ἄρραφος χιτῶν τῆς ἀληθείας», ὁ ὕφαντὸς ἐκ τῆς ἁνθρολογίας», σύμφωνα μὲ τὸ Κοντάκιο τῶν Πατέρων, ἀπειλεῖται συχνὰ νὰ διαρραγεῖ ἀπὸ τοὺς κατὰ καιρὸν αἰρετικούς ποὺ ἀμφισβητοῦν στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν δυνατότητα τῆς σωτηρίας μας καὶ τὴν δυνατότητα νὰ γίνει ὁ ἀνθρώπος «Θεὸς κατὰ χάριν».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Φωτογραφίες του Χρήστου Μπόνη
και των Ίερων Μητροπόλεων

Παράκληση για τους υποψηφίους φοιτητές στο ιστορικό ναύδριο του Άγιου Χαραλάμπους Πύργου (18-5-2006).

Ό π. Γερβάσιος Ραπτόπουλος με κρατούμενους στις Φυλακές Άλκαρναςσού Κρήτης (28.4.06).

Θυρανοίξια
Τ. Ν. Άγ. Τριάδος
Περιστερίου
(11.6.06).

Στιγμιότυπο άμέσως μετά τη Θ. Λειτουργία την οποία τέλεσε ό Σεβ. Σιδηροκάστρου κ. Μακάριος στον Τ. Ν. Άγ. Ζώνης με τὰ μέλη του Συλλόγου «ΑΡΜΟΝΙΑ» για τὰ 100 χρόνια από τήν ίδρυσή του.

Άπό τήν έορτή των Άγιων Πατέρων στην Τ. Μητρό-
πολη Νικαίας (4.6.06). Π

Άπό τη λήξη των Κατηχητικών Σχολείων στο Άγιο
Πνεύμα Σερρών (13.5.2006).

ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοκ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.Α.Θ
Αριθμός Άδειας
4036

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 ΚΕΜΠΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203

Λόγος ν, ακούς Λόγος ν, ακούς Ραδιόφωνο

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

